

ปัญหาหลักและศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี

ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดราชบุรี

พื้นที่ของจังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งลักษณะทางกายภาพเป็น 3 พื้นที่ย่อยคือ

1. บริเวณพื้นที่เขตที่ 1 ได้แก่ อำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอวัดเพลง มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์สูง และมักได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลหนุนเสมอ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนผลไม้และปลูกผัก
2. บริเวณพื้นที่เขตที่ 2 ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธารามและอำเภอเมืองราชบุรี ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบต่ำและมีบางส่วนของพื้นที่เป็นที่ราบสลับลอนลูกคลื่น ความสูงจากระดับน้ำทะเล เฉลี่ยสูงกว่าในเขตที่ 1 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ในเขตนี้มีอาชีพทำนา ทำสวนและทำไร่ ในเขตที่ 2 นี้เป็นที่ตั้งของ 3 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองราชบุรี เทศบาลเมืองบ้านโป่ง และเทศบาลเมืองโพธาราม
3. บริเวณพื้นที่เขตที่ 3 ได้แก่ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอปากท่อ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตนี้เป็นภูเขาและป่าไม้ บางส่วนของอำเภอปากท่อเป็นที่ราบค่อนข้างแห้งแล้ง เขตนี้มีพื้นที่รวมกันมากที่สุด ลักษณะดินมีคุณภาพความสมบูรณ์ต่ำ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่

สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการบริการขั้นพื้นฐาน

จากสภาพเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตลอดจนโครงสร้างทางสังคมและบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดราชบุรีได้นำเอาลักษณะกิจกรรมดังกล่าว

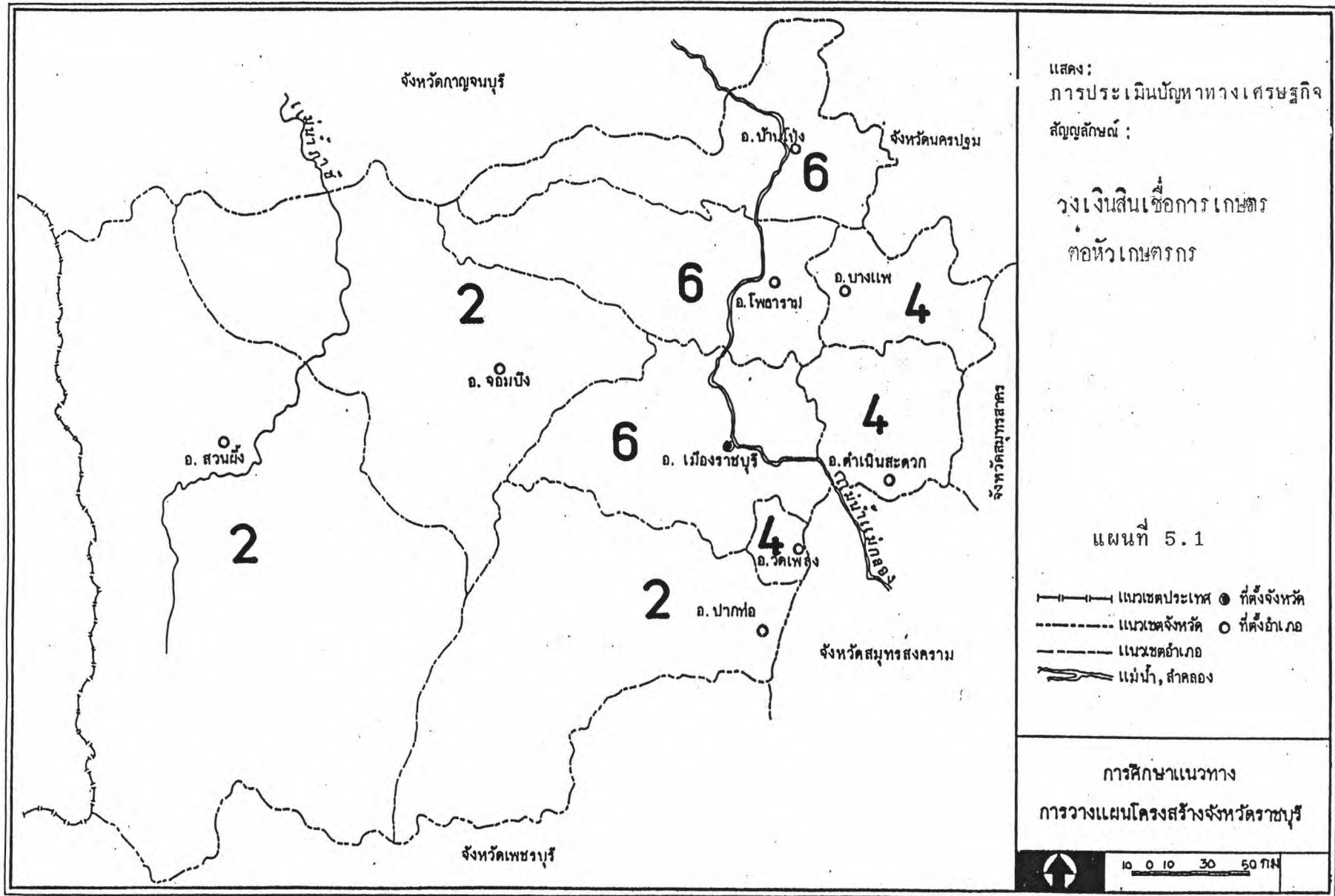
ที่มีความสำคัญมาประเมินค่าเพื่อพิจารณาว่าพื้นที่ระดับอำเภอของจังหวัดราชบุรี มีสภาพและการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในช่วงเวลา 5 - 10 ปี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้

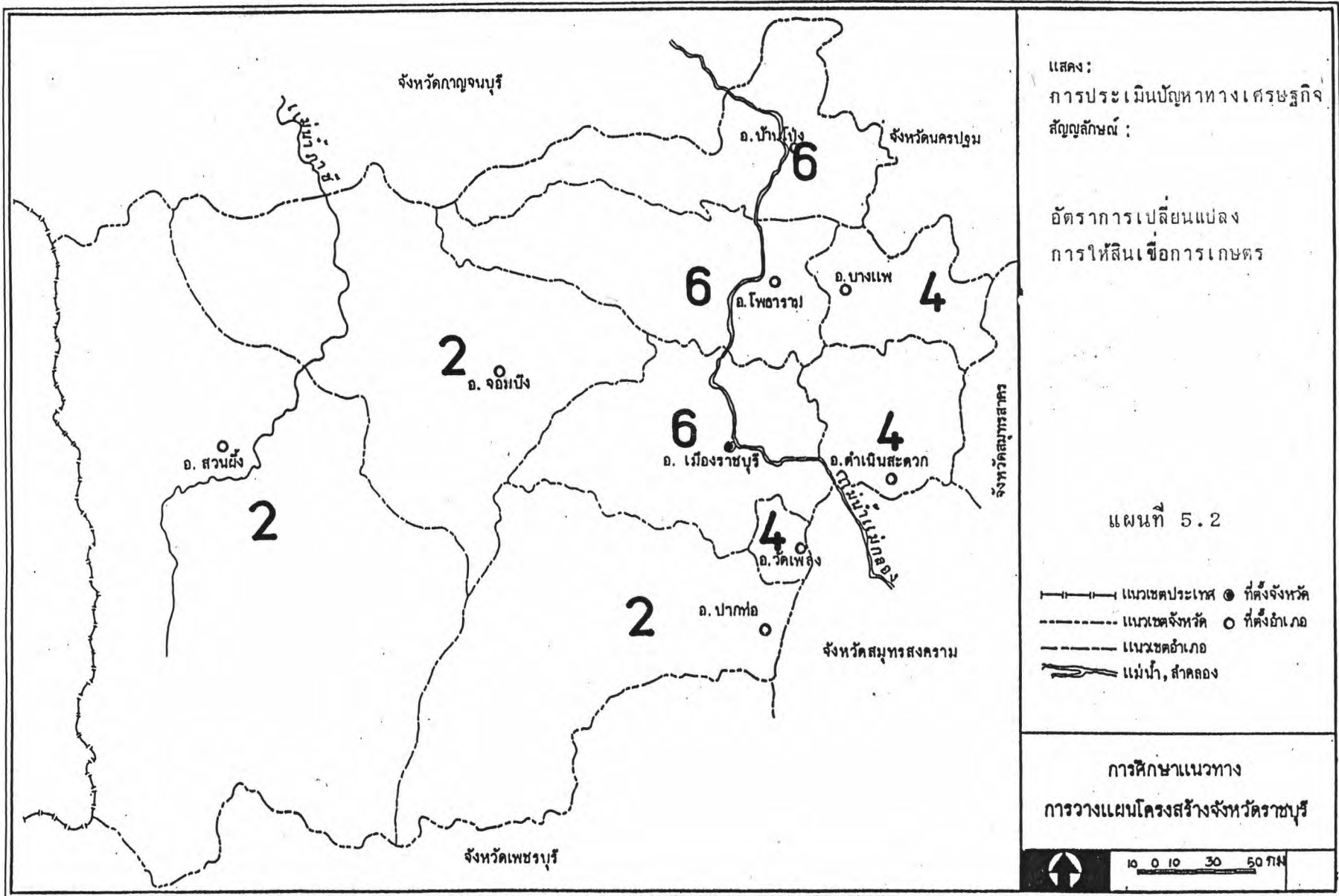
- 1.) ปัจจัยทางประชากร ได้แก่
 - 1) ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่
 - 2) อัตราส่วนผู้ที่เป็นภาระ (Dependency Ratio)
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่
 - 1) วงเงินการให้สินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรต่อหัวของเกษตรกร ปี พ.ศ. 2532 และปี พ.ศ. 2534
 - 2) อัตราการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อ
 - 3) จำนวนและประเภทของอุตสาหกรรม
- 3) ปัจจัยทางสังคมและบริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่
 - 1) อัตราส่วนครู ต่อ นักเรียน
 - 2) อัตราส่วนโรงเรียน ต่อ ประชากรวัยเรียน
 - 3) จำนวนโรงพยาบาลและสถานพยาบาล ต่อ ประชากร
 - 4) จำนวนแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ ต่อ ประชากร
 - 5) ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ต่อ ประชากร
 - 6) อัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ไฟฟ้า
 - 7) ปริมาณการผลิตน้ำประปาต่อประชากร
 - 8) การคมนาคมและความสะดวกในการเข้าถึง

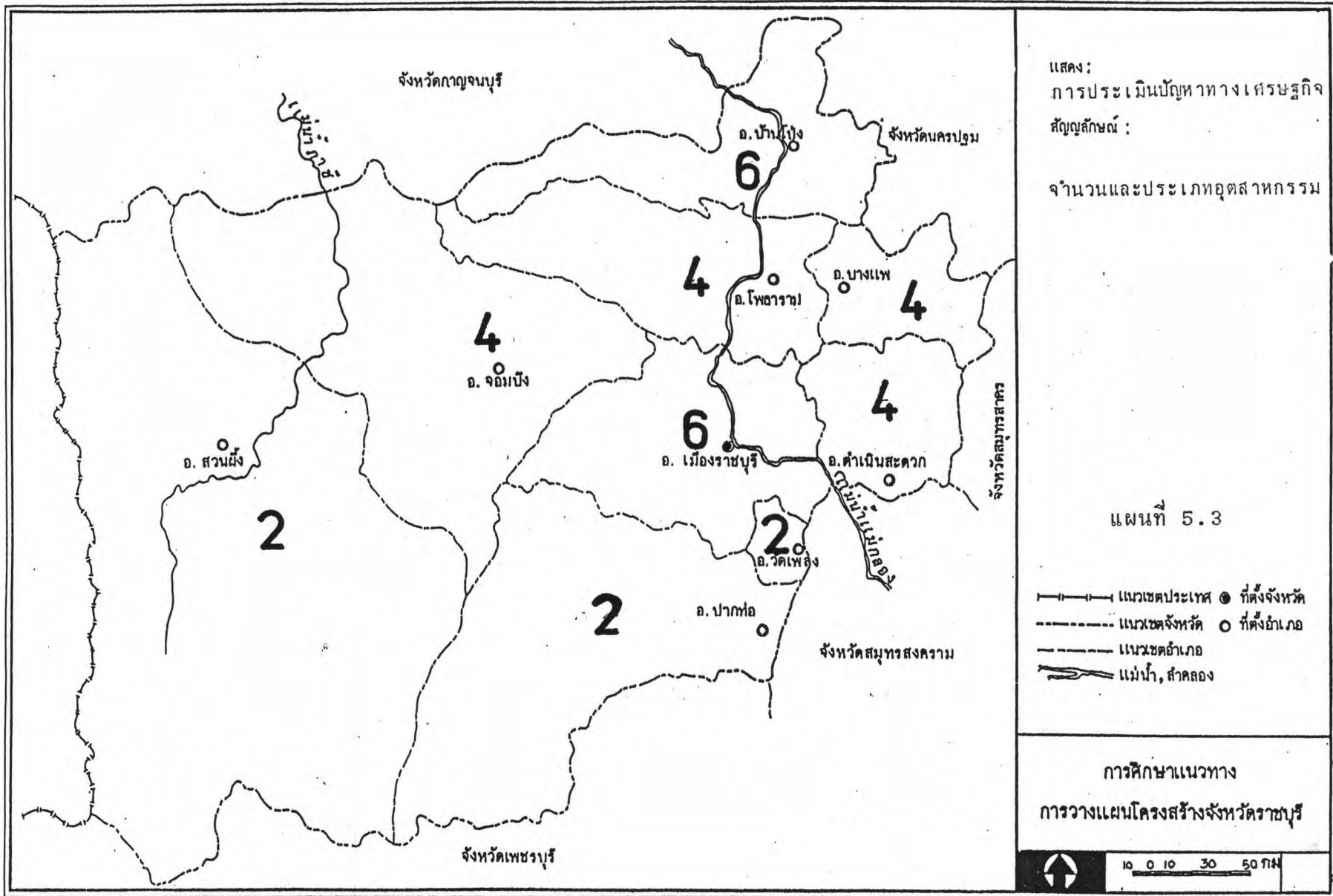
จากองค์ประกอบทุกด้านดังกล่าวข้างต้น ใช้วิธี overlay

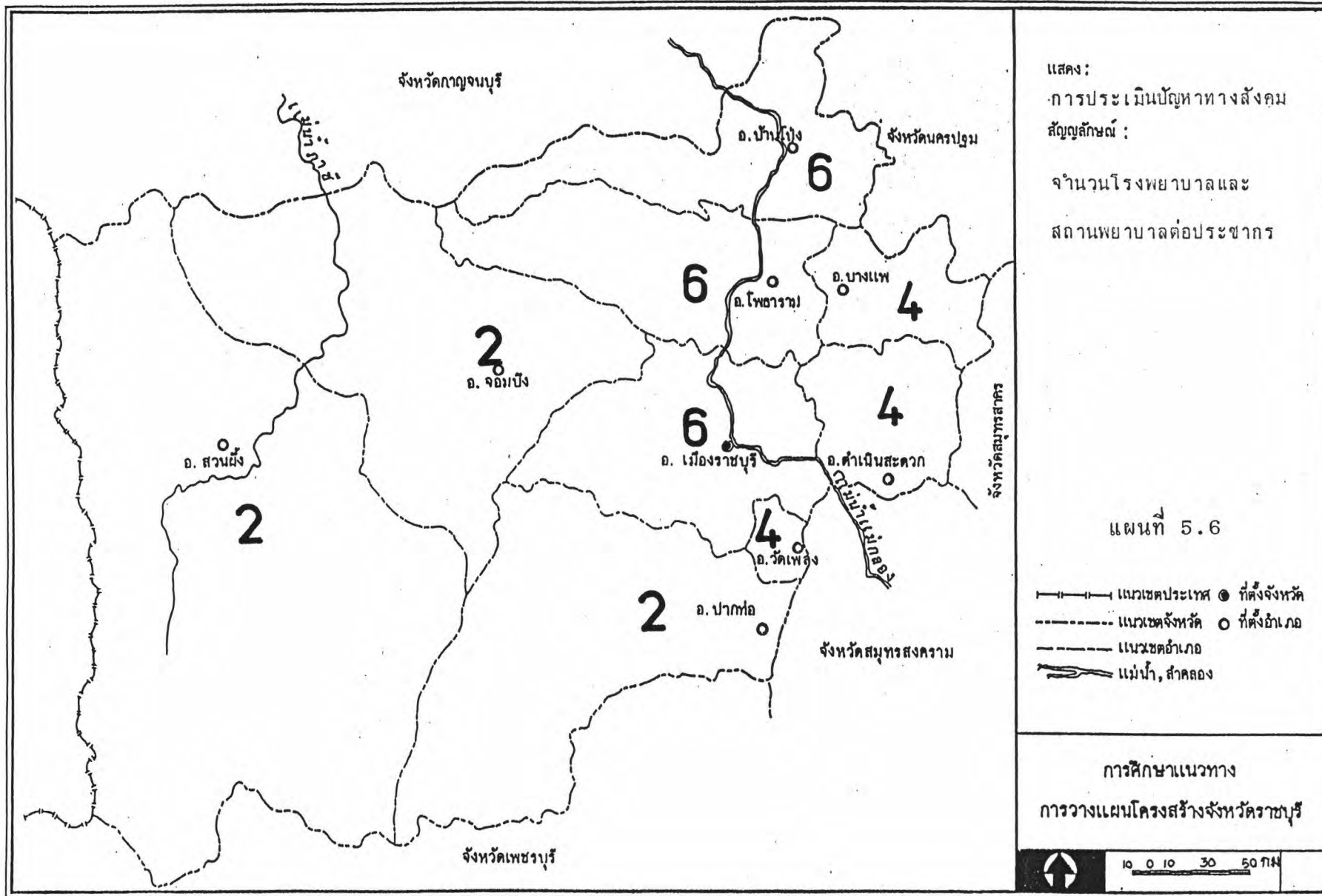
Techniques และการประเมินด้วยการให้ค่าคะแนนปัจจัยต่างๆทางกายภาพ เศรษฐกิจสังคมและการบริการขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาทิศทางและแบบแผนการพัฒนาจังหวัด ให้สอดคล้องกับศักยภาพของจังหวัดราชบุรี กำหนดค่าคะแนนของแต่ละกลุ่ม โดยกำหนดมาตรฐานการให้คะแนนในทุกองค์ประกอบ ดังนี้คือ

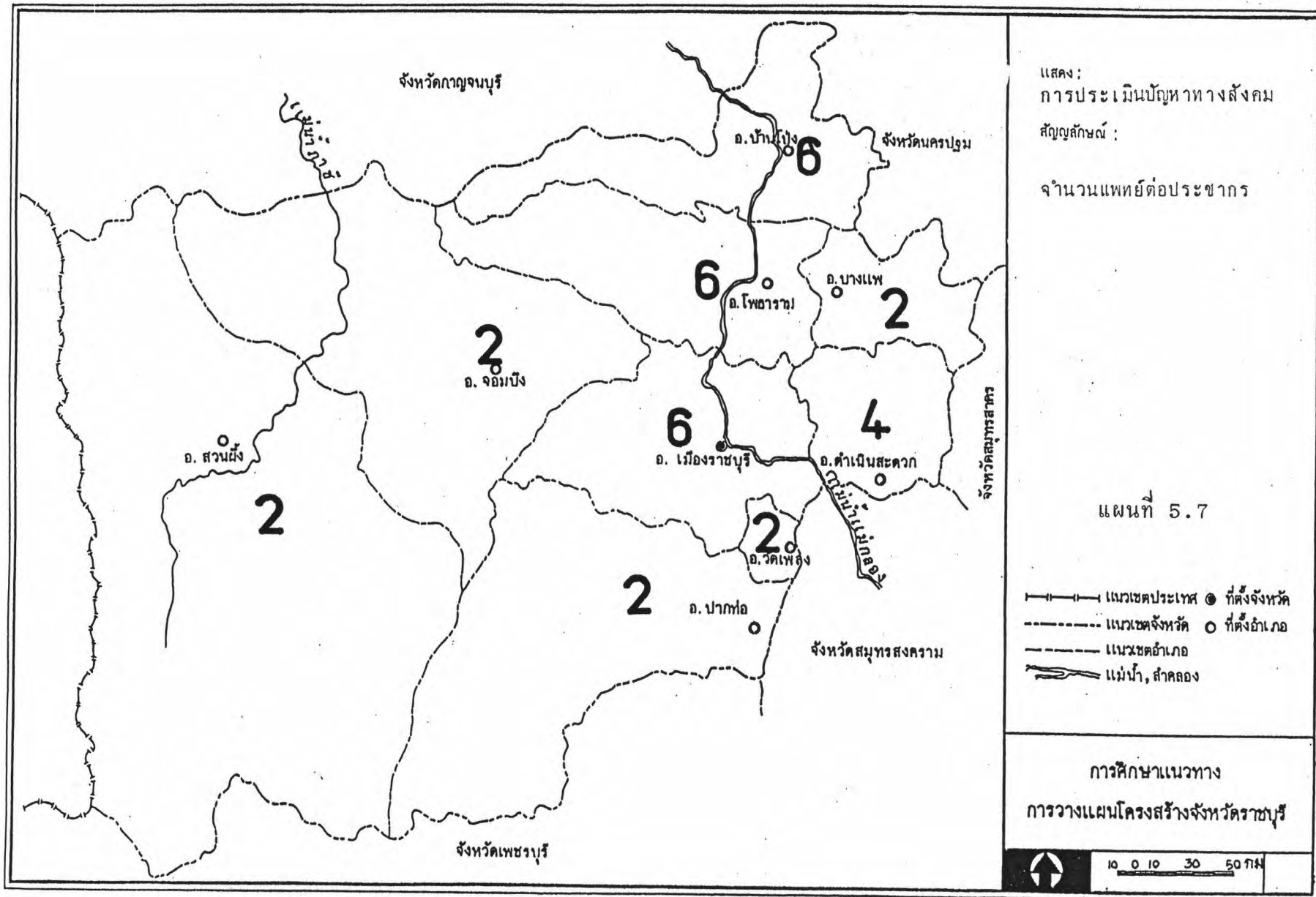
- 1) กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม หรือบริการขั้นพื้นฐานดี จะ
ได้คะแนน = 6

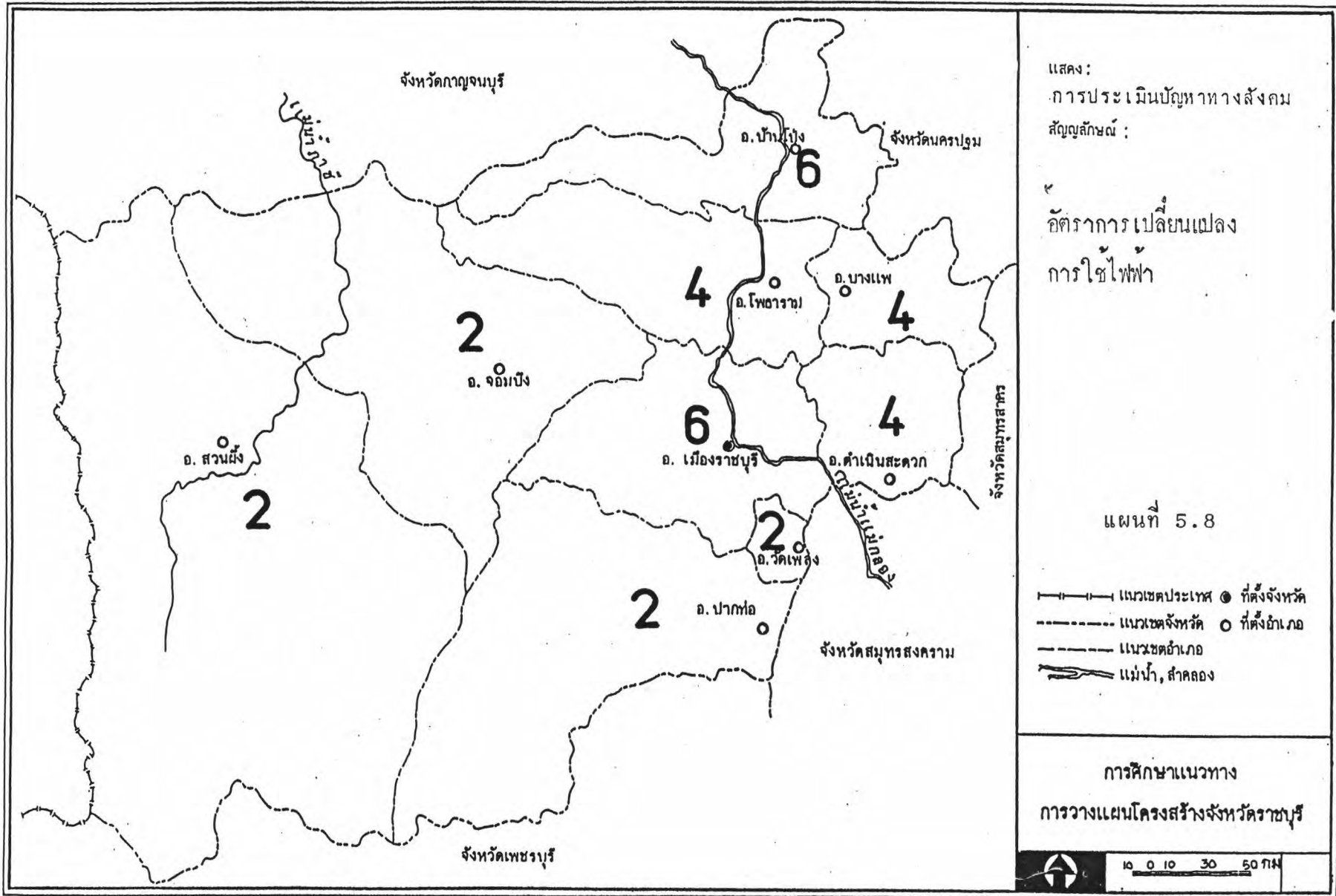

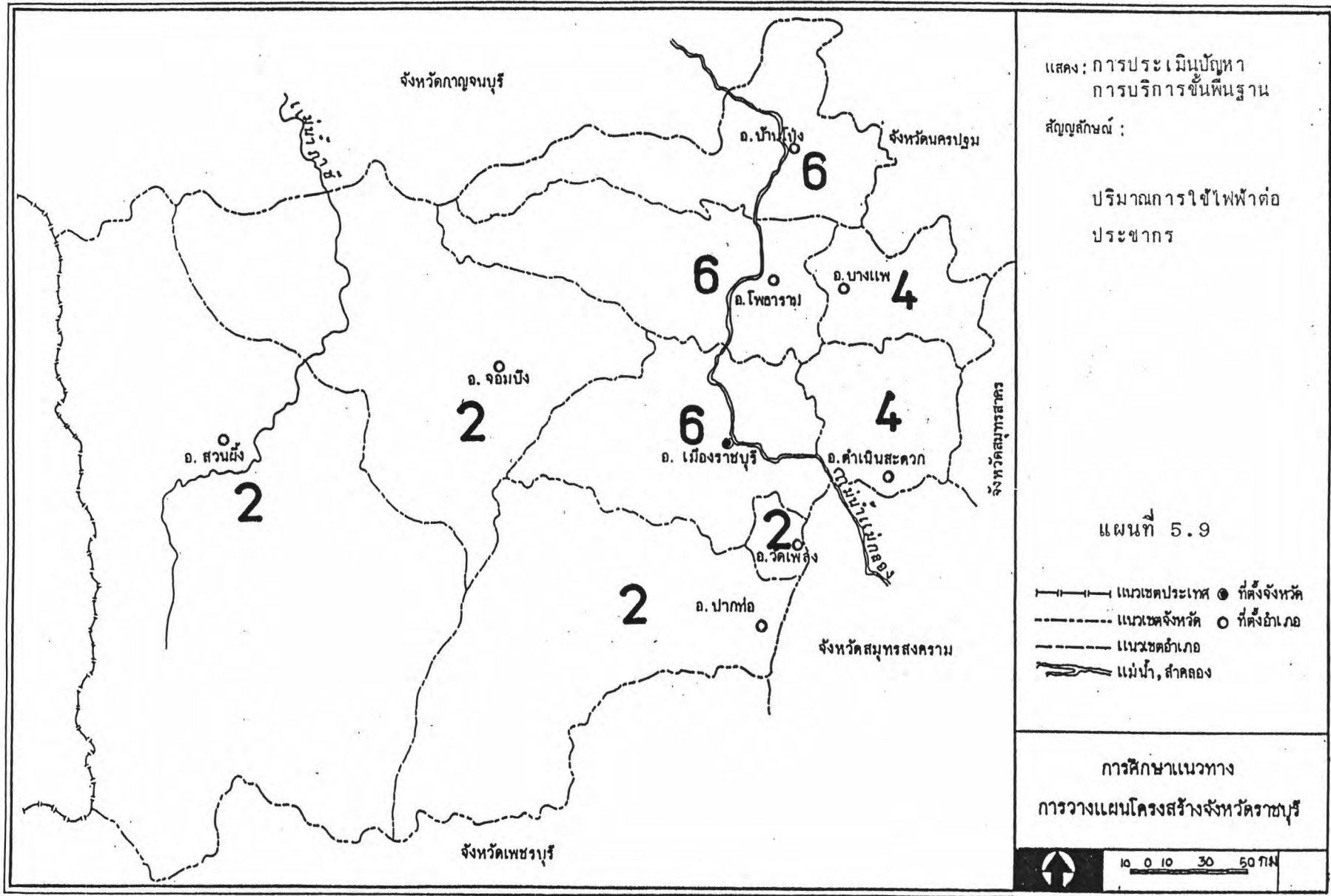

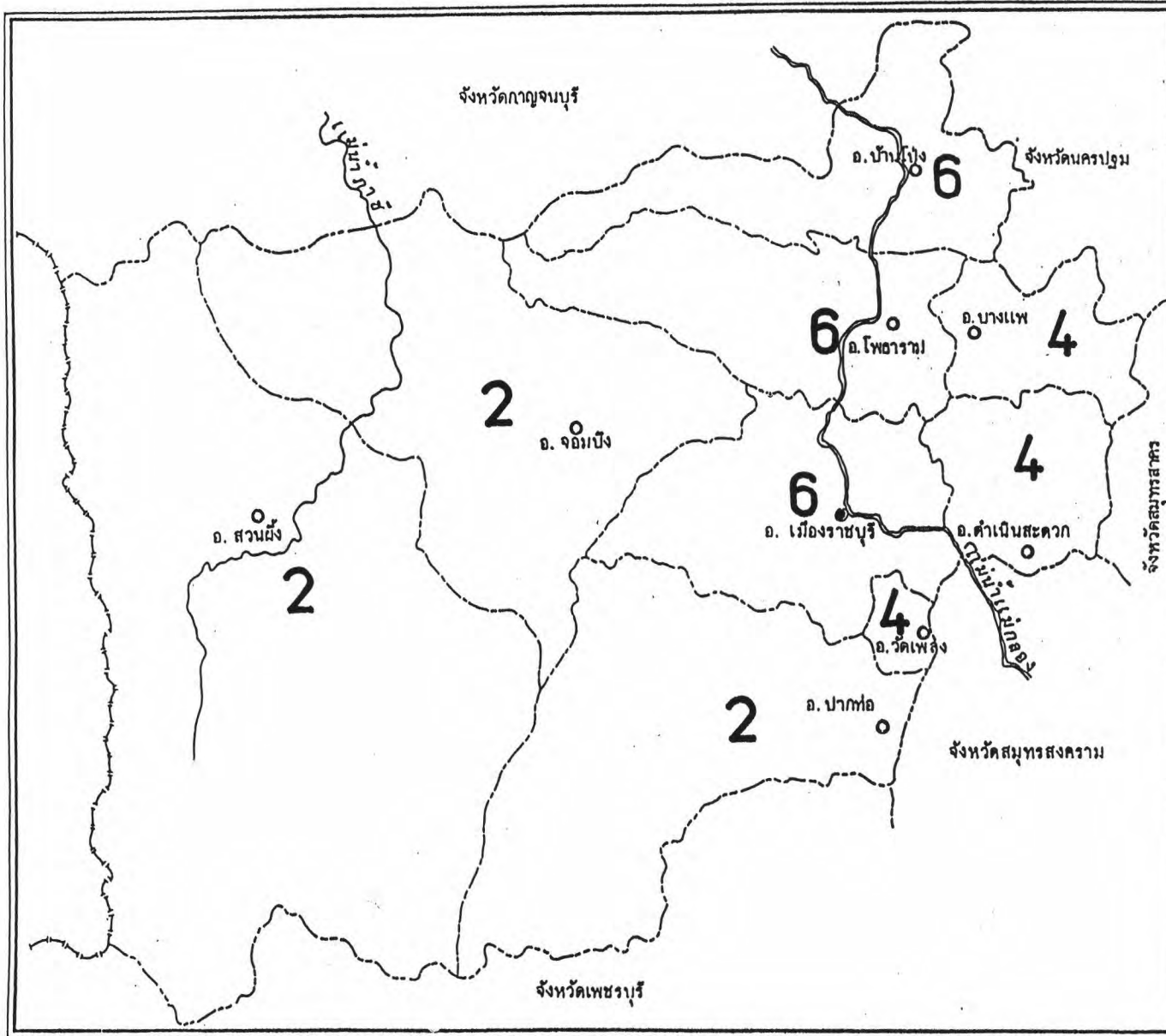

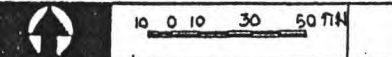
แสดง : การประเมินปัญหา
 การบริการขั้นพื้นฐาน
 สัญลักษณ์ :

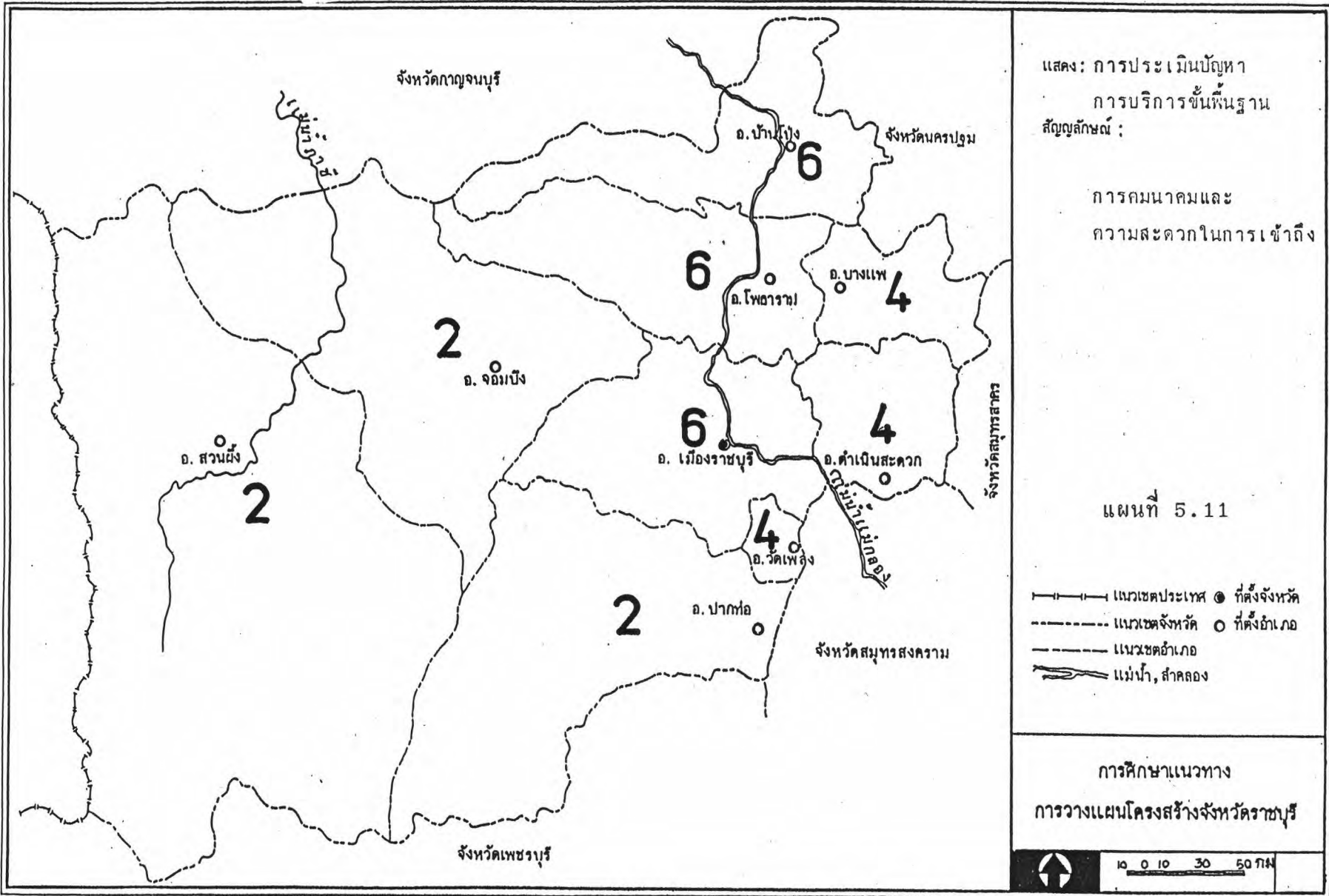
ปริมาณการผลิตน้ำประปา
 ต่อประชากร

แผนที่ 5.10

- แนวเขตประเทศ ● ที่ตั้งจังหวัด
- แนวเขตจังหวัด ○ ที่ตั้งอำเภอ
- แนวเขตอำเภอ
- แม่น้ำ, ลำคลอง

การศึกษาแนวทาง
 การวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

2) กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม หรือบริการขั้นพื้นฐานปานกลาง
จะได้คะแนน = 4

3) กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม หรือบริการขั้นพื้นฐาน ต่ำสุด
ในกลุ่ม จะได้คะแนน = 2

ตัวอย่าง ปัจจัยทางประชากร ในด้านอัตราส่วนผู้เป็นภาระซึ่งจะส่งผล
ต่อสภาวะเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ สามารถแบ่ง กลุ่มอัตราส่วนผู้ที่เป็นภาระของ
พื้นที่ ได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1. มีอัตราส่วนผู้เป็นภาระสูงถึง 100.5 - 107.5 ได้แก่
อำเภอตำบึงมะทอน และ อำเภอปากท่อ จะได้คะแนน = 2

กลุ่มที่ 2. มีอัตราส่วนผู้เป็นภาระสูงถึง 80.5 - 100.5 ได้แก่
อำเภอเมือง อำเภอวัดเพลง อำเภอบ้านโป่ง จะได้คะแนน = 4

กลุ่มที่ 3. มีอัตราส่วนผู้เป็นภาระสูงถึง 70.5 - 80.5 ได้แก่ อำเภอ
อู่ทอง อำเภอโพธาราม บางแพ และอำเภอสวนผึ้ง จะได้คะแนน = 6

ส่วนองค์ประกอบด้านอื่นๆ ก็จะใช้วิธีการพิจารณาเช่นเดียวกัน เมื่อ
พิจารณาทั้งหมดจะได้ค่าคะแนนรวมทั้งหมดของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และบริการ
ขั้นพื้นฐาน โดยถือว่าพื้นที่ใดที่มีค่าคะแนนสูง ถือว่าพื้นที่นั้นมีศักยภาพในการพัฒนา
สูงกว่าพื้นที่อื่น และจากคะแนนรวมทั้งหมดนี้ สามารถนำมาแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามค่า
คะแนนทั้งหมดทุกด้านได้ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐานสูง
2. กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐานปานกลาง
3. กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐานต่ำ

ปัญหาด้านกายภาพ

จากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดราชบุรีซึ่งมีพื้นที่ราบลุ่ม ทางตะวันออก
เฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบต่ำ น้ำทะเลหนุนอยู่เสมอ ส่วนทาง
ตะวันตกของจังหวัดปกคลุมไปด้วยป่าและภูเขาสูง ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่
อื่นจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจังหวัด สำหรับพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การ

เกษตรกรรม มีขีดจำกัด ในขณะที่การขยายตัวของการเกษตรมีลักษณะเป็นการเพิ่มผลผลิต โดยการขยายพื้นที่และจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ และแหล่งน้ำ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยส่วนรวมของจังหวัด ดังนั้นสภาพปัญหาทางด้านกายภาพ พอจะกล่าวได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรดิน

1) สมรรถนะดินทาง การเกษตรของจังหวัดราชบุรี ร้อยละ 19.67 เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ร้อยละ 33.36 เหมาะสมสำหรับพืชไร่ ร้อยละ 6.51 เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ยืนต้นและพืชผัก และร้อยละ 40.46 ไม่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตรและมีศักยภาพต่ำ ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการใช้ที่ดินในการปลูกพืช สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาในด้านนี้ คือ มีสมรรถนะดินต่ำ และมีความไม่สอดคล้องกันระหว่างสมรรถนะดินในการปลูกพืชกับการใช้ที่ดินได้แก่ บริเวณอำเภอสวนผึ้ง จอมบึง บางส่วนของอำเภอเมือง บางแพ ปากท่อ เป็นต้น

2) ปัญหาการกัดกร่อนของดิน จากการศึกษานโยบาย และแผนการใช้ที่ดินโดยสถาบันวิจัยของสมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองและภาชี มีอัตราการกัดกร่อนของดินสูงโดยที่พื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง มีอัตราการกัดกร่อนของดินมากที่สุดถึง 569.60 ตันต่อตารางกิโลเมตร และลุ่มน้ำภาชี มีอัตราการกัดกร่อนของดิน 236.58 ตันต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นบริเวณที่ใช้ปลูกพืชไร่ อัตราการกัดกร่อนของดินลุ่มน้ำทั้ง 2 เกิดรุนแรงมาก ซึ่งอาจมีผลทำให้โครงการชลประทานลุ่มน้ำแม่กลองเกิดอุปสรรคอย่างมาก รวมทั้งประชาชนที่อยู่ตอนล่างของแม่น้ำอาจจะได้รับความเสียหายได้

3) รูปแบบการเพาะปลูก และการใช้ที่ดิน ในจังหวัดราชบุรี เนื่องจากผลผลิตในการเพาะปลูกโดยเฉลี่ย ในช่วง พ.ศ. 2530 - 2534 จะมีอัตราการเพิ่มผลผลิตต่ำ จึงมีแนวโน้มของการขยายพื้นที่การปลูกออกไปมากกว่าที่จะปรับปรุงพื้นที่หรือใช้เทคนิคเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้พื้นที่บริเวณป่าถูกบุกรุกเพื่อเพาะปลูกพืชไร่ ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการใช้ที่ดิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูกพืชไร่ผสมกับพื้นที่ป่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นป่าเสื่อมโทรม ซึ่งมีผลทำให้

สภาพของดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและผลผลิตทางการเกษตรต่ำด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ อยู่ในบริเวณอำเภอปากท่อ จอมบึง เป็นต้น

4) ขาดการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำ

1). การขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภค ถึงแม้ว่าจังหวัดราชบุรีจะมีแม่น้ำที่สำคัญ เช่น แม่น้ำแม่กลอง แต่มีบางพื้นที่เป็นที่ดอน และมีสภาพแห้งแล้ง คือ พื้นที่อำเภอจอมบึง สวนผึ้ง และบางส่วนของอำเภอเมือง ประกอบกับสภาวะฝนแล้ง ทำให้ประชาชนประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคเกือบทุกอำเภอ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2533 ประชากรที่ได้รับความเดือดร้อนหรือประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมีถึงร้อยละ 20.07 ของประชากรทั้งหมด

2) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ราบสูงๆ ต่ำๆ ทำให้การกระจายของน้ำไม่สม่ำเสมอและไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรเศรษฐกิจ สำหรับโครงการชลประทาน เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่การเกษตรมีเนื้อที่ชลประทานรวมทั้งจังหวัด 396,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.26 ของพื้นที่จังหวัด และเนื้อที่ชลประทานที่สร้างเสร็จแล้ว 191,175 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.21 ของเนื้อที่ชลประทานทั้งหมด อย่างไรก็ตามโครงการชลประทานในจังหวัดราชบุรี ยังไม่สามารถเอื้ออำนวยต่อพื้นที่การเกษตรได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในเขตอำเภอจอมบึง สวนผึ้งและอำเภอเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่การเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดราชบุรี

3) ในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ยังมีข้อจำกัดยังไม่อำนวยให้เป็นที่กักเก็บน้ำได้ดีเท่าที่ควร เพราะเป็นบริเวณที่ใช้ทำการเกษตรส่วนใหญ่จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ

4) ปัญหาทางด้านคุณภาพและปริมาณ ของน้ำบาดาล ที่สูบขึ้นมาใช้ยังมีคุณภาพต่ำ และปริมาณน้อยถึงน้อยมาก ซึ่งพบอยู่ในบริเวณกว้าง ยกเว้นบริเวณที่ราบทางตอนกลางของจังหวัด และบริเวณเทือกเขาหินปูนในบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง เขตอำเภอปากท่อ ซึ่งอาจมีปริมาณน้ำใต้ดินมากพอควร

3. ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ในปัจจุบันป่าไม้ ของจังหวัดราชบุรี ถูกบุกรุกทำลายเป็นจำนวนมากเนื่องจากการขยายตัวของชุมชน การบุกรุกแผ้วถางทำลายป่าเพื่อทำไร่อ้อยและมันสำปะหลัง ตลอดจนเพื่อการลักลอบตัดไม้และทำถ่าน ทำให้การบุกรุกทำลายป่าขยายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอสวนผึ้ง จอมบึง ปากท่อ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจสภาพป่าไม้ จากภาพถ่ายดาวเทียมใน ปี พ.ศ.2530 สภาพป่าไม้ของจังหวัดราชบุรีมีอยู่ร้อยละ 69.53 ของพื้นที่จังหวัดในปี พ.ศ.2534 ป่าไม้ถูกทำลายลงเหลือร้อยละ 45.74 ของพื้นที่จังหวัด นอกจากนี้ป่าไม้ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมีอยู่ 7 ป่า คิดเป็นร้อยละ 36.90 ของพื้นที่จังหวัดได้ถูกบุกรุกทำลายเพื่อนำมาใช้เพื่อการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 13.44 ของพื้นที่ป่าสงวน ซึ่งเป็นที่ดินที่อยู่ในสภาพป่าเสื่อมโทรม ไม่เหมาะสมกับการเกษตร ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สภาพการสูญเสียป่าไม้เช่นนี้จะทำให้เกิดผลกระทบทางนิเวศวิทยาหลายประการ เช่น เกิดความแห้งแล้งเพราะขาดความชุ่มชื้นในบริเวณต้นน้ำลำธาร เนื่องจากไม่มีป่าไม้ที่จะอุ้มน้ำไว้ และเกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน เพราะขาดป่าไม้ และพืชคลุมดินคอยปะทะ เพื่อลดความรุนแรง ตลอดจนเกิดการพังทลายของหน้าดิน ทำให้แหล่งน้ำลำธารตื้นเขินได้

4. การประเมินปัญหาทางกายภาพเพื่อกำหนดพื้นที่ปัญหา

จากปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับ ทรัพยากรดินและน้ำซึ่งเป็นทรัพยากรหลักที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี สามารถที่จะนำมาประเมินค่าของปัญหาในแต่ละด้านเพื่อดูความมากน้อยของปัญหา โดยการให้ค่าคะแนนจากสภาพกายภาพในแต่ละด้านเพื่อประโยชน์ในการบ่งชี้พื้นที่ว่าพื้นที่อำเภอใดบ้างที่มีปัญหาอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาตามลำดับของความรุนแรงของปัญหานั้น ๆ โดยพื้นที่ใดประสบปัญหาทางกายภาพมากที่สุด จะมีค่าคะแนนที่กำหนดไว้ต่ำโดยกำหนดมาตรฐานการให้ค่าคะแนนในแต่ละด้าน ดังนี้คือ

1. พื้นที่ที่มีศักยภาพดีในด้านกายภาพ จะได้คะแนน = 6
2. พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางในด้านกายภาพ แต่ต้องมีการแก้ไขปรับปรุง จะได้คะแนน = 4

3. พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำในด้านกายภาพและจำเป็นต้องมีการ
แก้ไขปรับปรุง จะได้คะแนน = 2

โดยมีลักษณะทางกายภาพที่นำมาพิจารณาดังต่อไปนี้

- 1) สมรรถนะของดินในการปลูกข้าว
- 2) ความสอดคล้องของการใช้ที่ดินกับสมรรถนะของดิน
- 3) ความเหมาะสมในการกักเก็บน้ำของดิน
- 4) สภาวะการขาดแคลนน้ำ
- 5) สภาวะภูมิอากาศเกษตร (Agroclimate)

ตัวอย่าง เช่น สมรรถนะของดินในการปลูกข้าว

ถ้าพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอใดมีความเหมาะสมดี ในการปลูก
ข้าวจะได้คะแนน = 6 ได้แก่ อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอเมือง

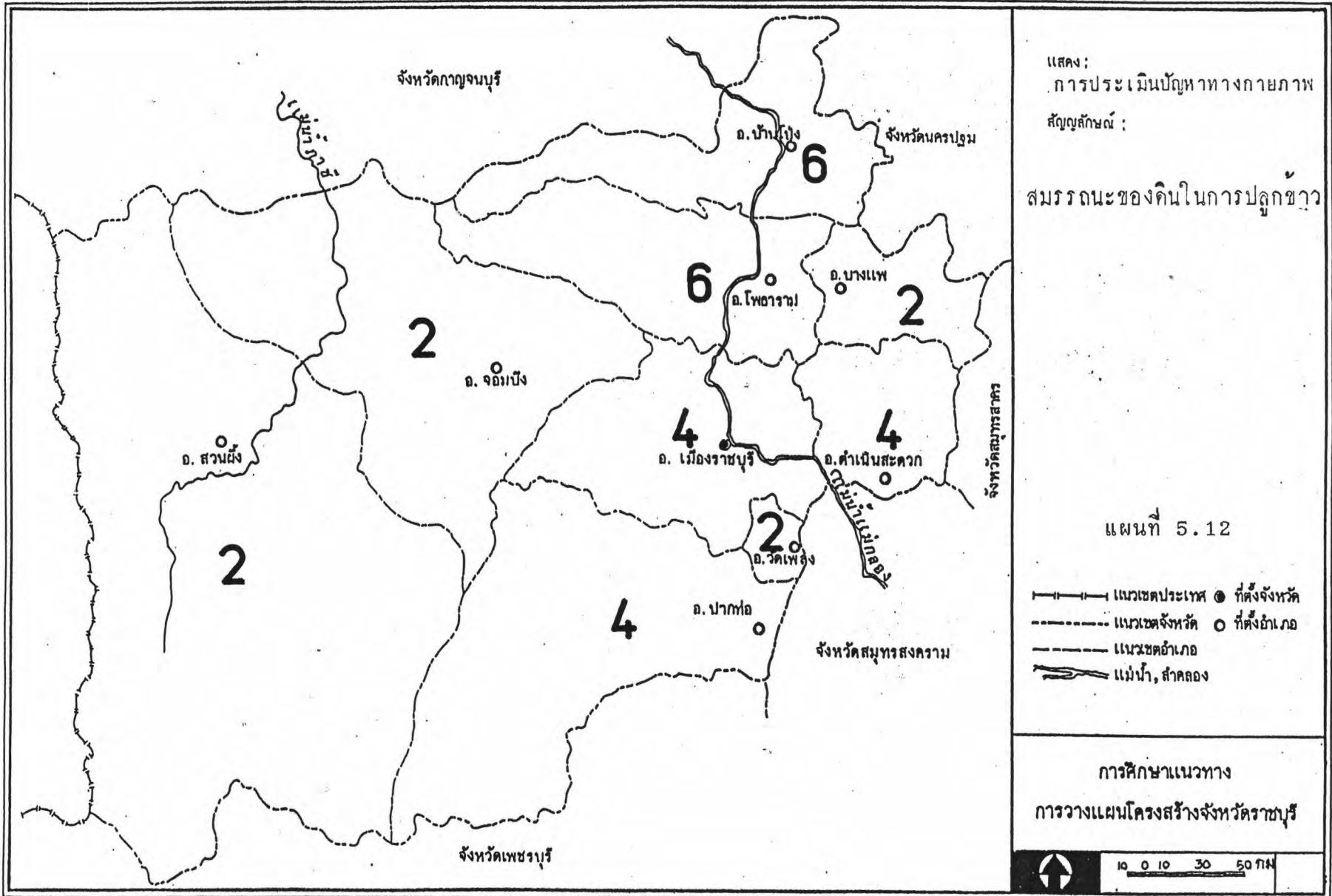
ถ้าพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอใดมีความเหมาะสมปานกลาง ใน
การปลูกข้าวจะได้คะแนน = 4 ได้แก่ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ และ
อำเภอวัดเพลง

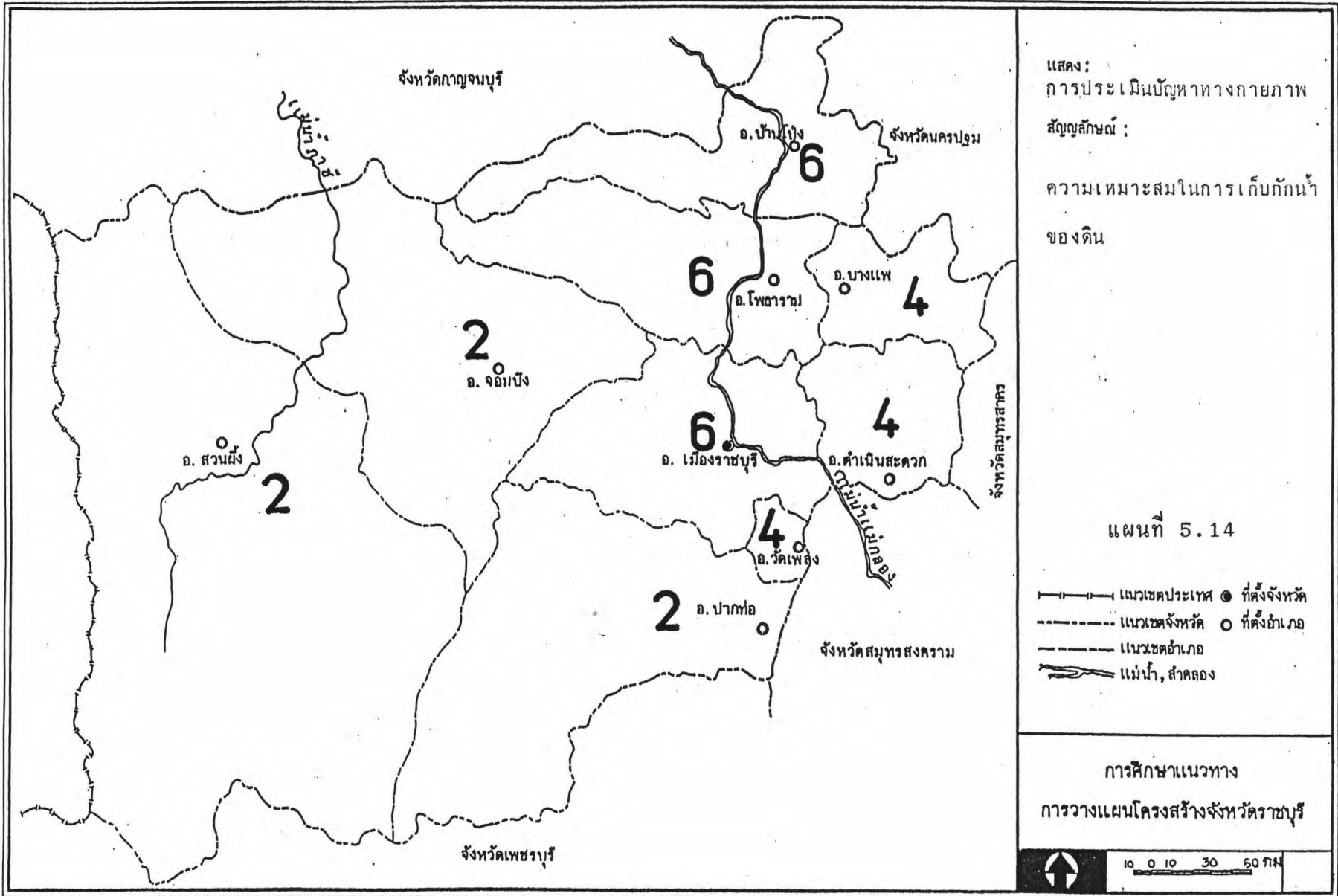
ถ้าพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอใด มีความเหมาะสมปานกลาง-ต่ำ
ในการปลูกข้าว จะได้คะแนน = 2 ได้แก่ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอ
ปากท่อ

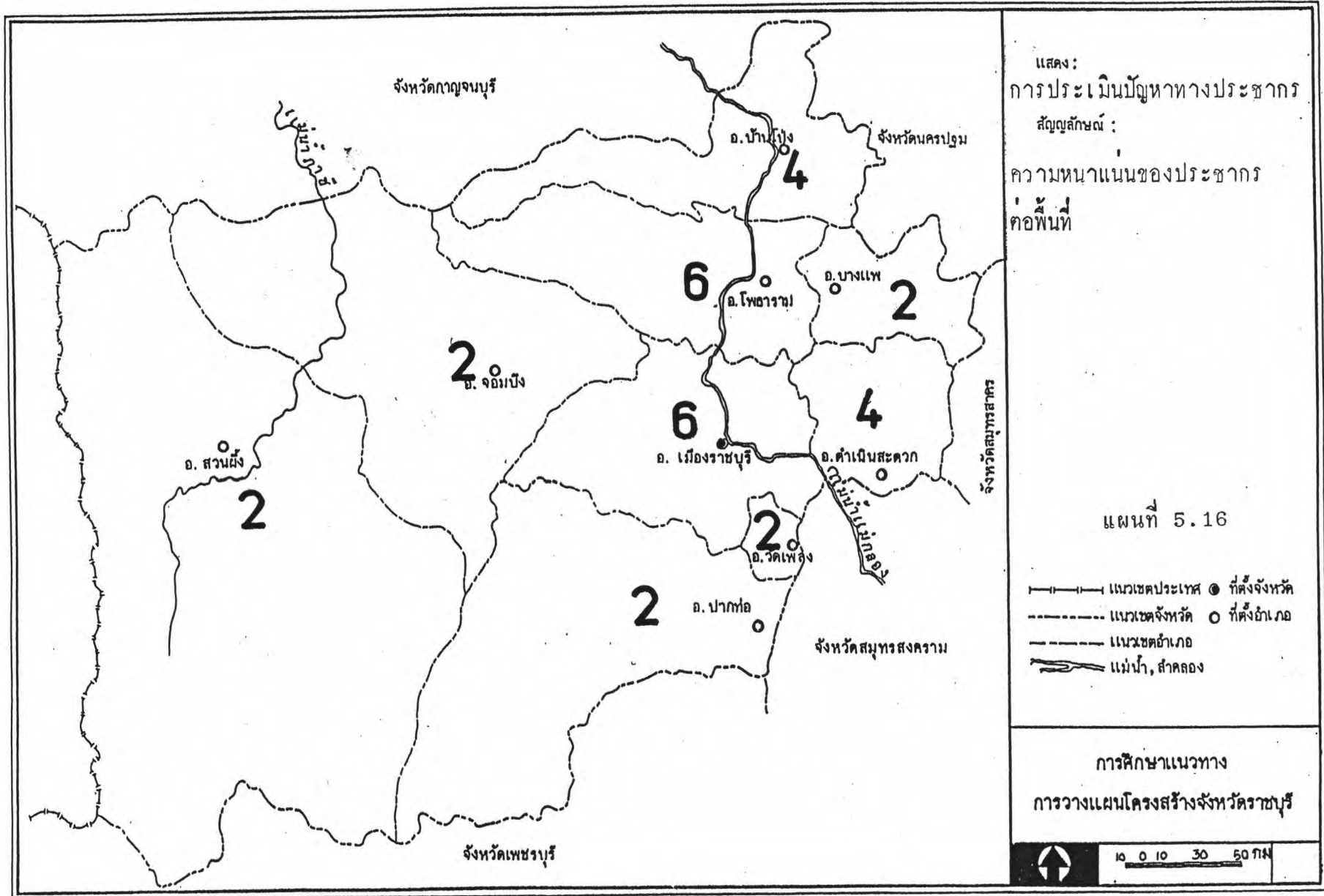
ส่วนปัจจัยทางด้านกายภาพด้านอื่น ๆ ก็จะใช้คิดเช่นเดียวกันเมื่อ
รวมคะแนนในแต่ละด้านที่กล่าวแล้วทั้งหมด ถ้าอำเภอใดมีค่าคะแนนรวมต่ำก็จะเป็น
อำเภอที่มีปัญหาในด้านกายภาพมากที่สุดตามลำดับ

จากผลการประเมินปัญหาทางกายภาพ จะพบว่า พื้นที่ที่มีปัญหา
ทางกายภาพในด้านต่าง ๆ รุนแรงต้องมีการแก้ไขปัญหาก่อนพื้นที่อื่น คือ อำเภอ
ที่มีค่าคะแนนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ โดยเรียงตามลำดับค่าคะแนนจาก
ต่ำสุด ไปสูงสุด ดังนี้

1. กลุ่มพื้นที่ที่มีปัญหาทางกายภาพมากที่สุด ได้แก่ อำเภอ
สวนผึ้ง มีค่าคะแนน 8 อำเภอจอมบึง มีค่าคะแนน 12 และอำเภอปากท่อ มีค่า
คะแนน 12

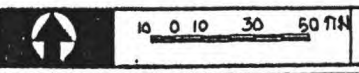

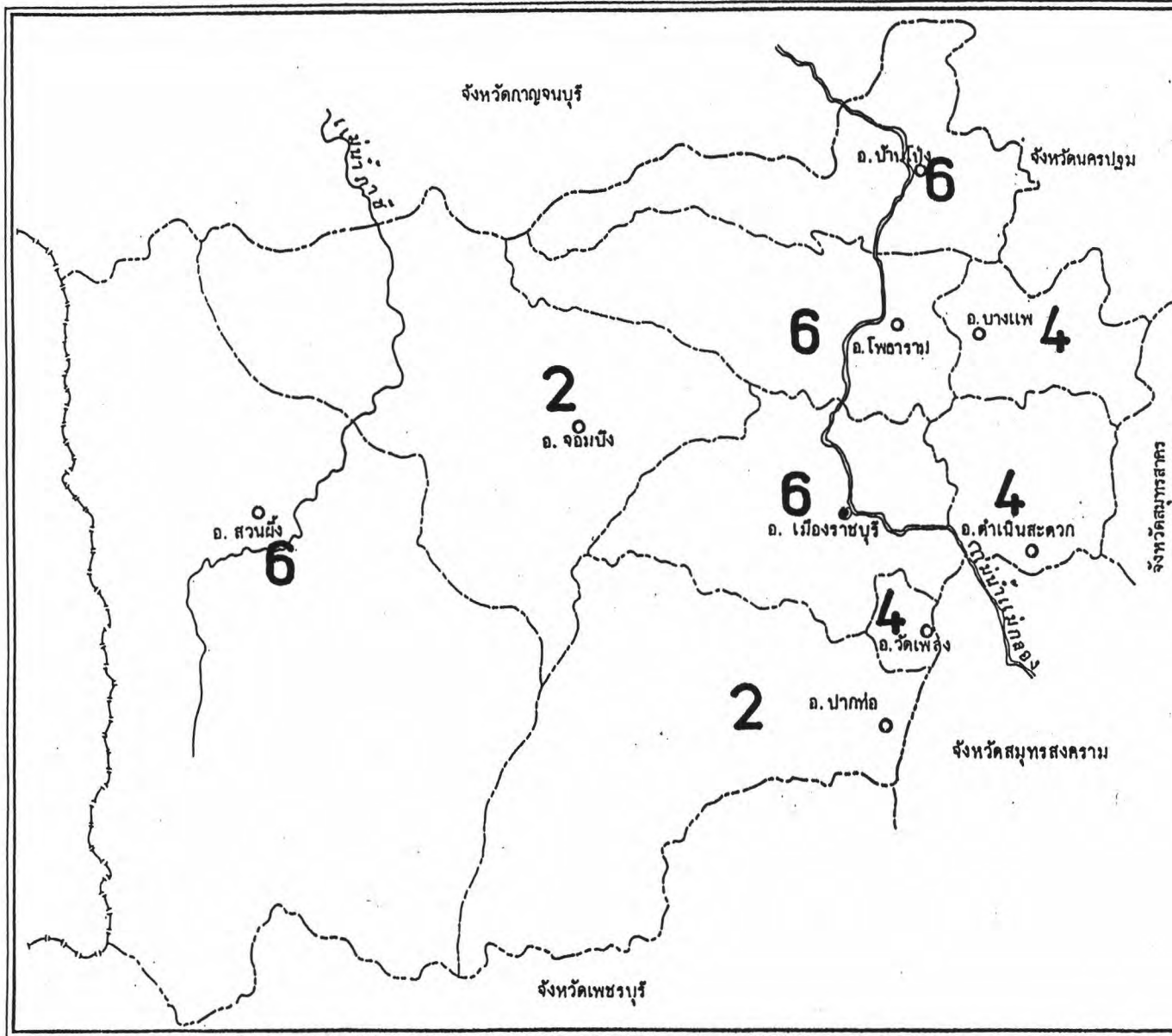
แสดง :
การประเมินปัญหาทางประชากร
สัญลักษณ์ :
ความหนาแน่นของประชากร
คือพื้นที่

แผนที่ 5.16

----- แนวเขตประเทศ ● ที่ตั้งจังหวัด
 - - - - - แนวเขตจังหวัด ○ ที่ตั้งอำเภอ
 - - - - - แนวเขตอำเภอ
 [Symbol] แม่น้ำ, ลำคลอง

การศึกษาแนวทาง
การวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

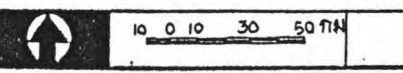

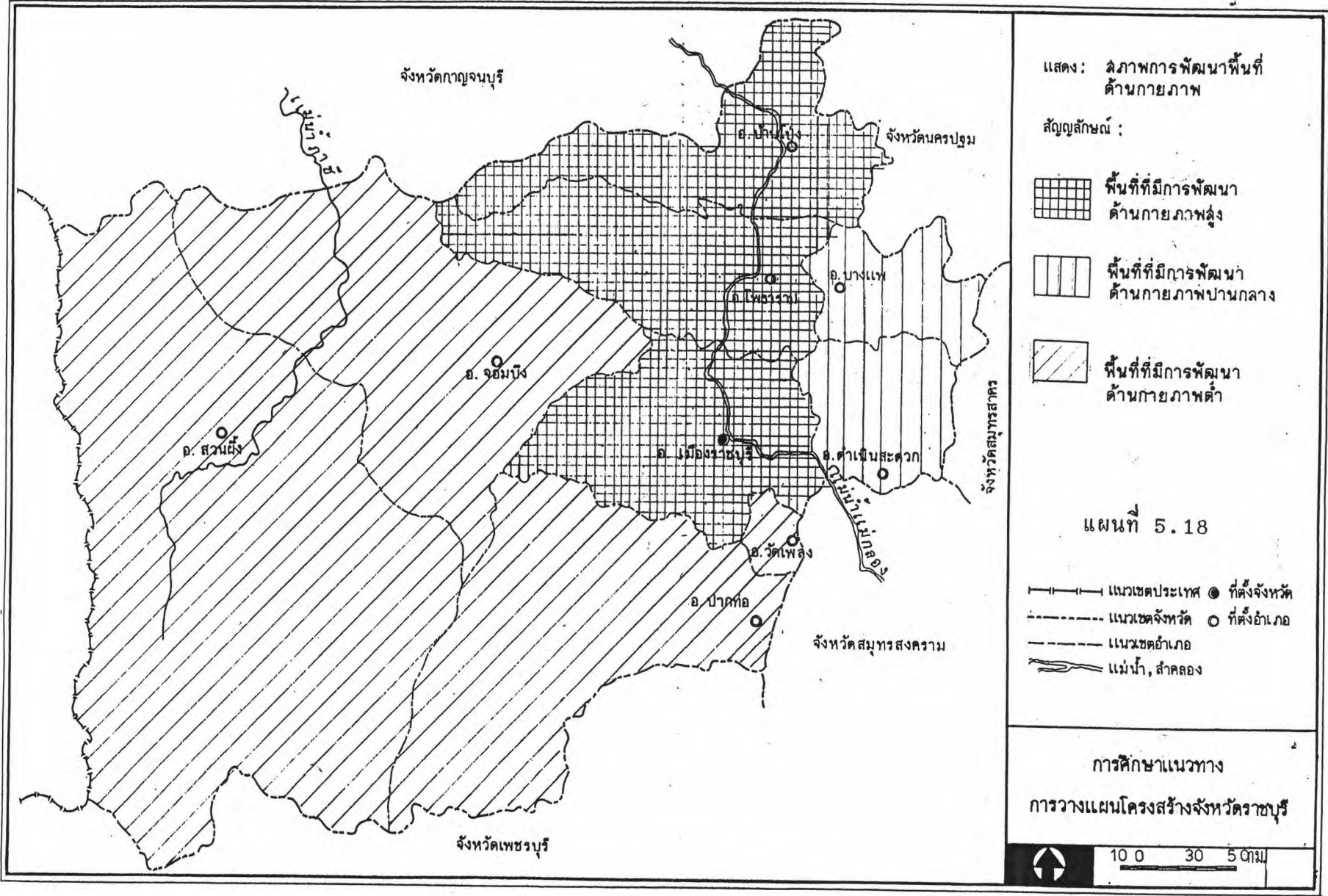
แสดง :
 การประเมินปัญหาทางประชากร
 สัญลักษณ์ :
 อัตราส่วนผู้เป็นภาระ

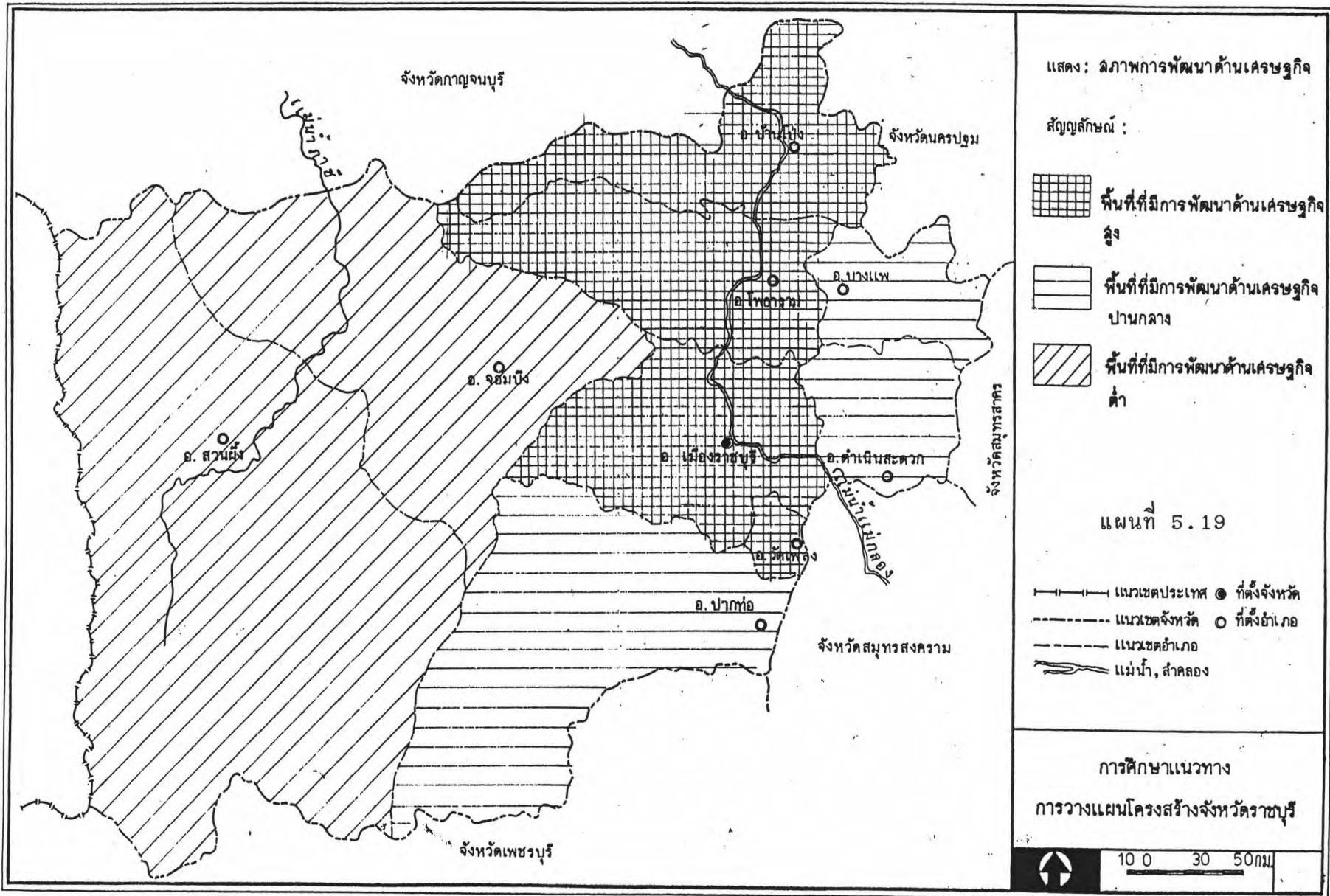
แผนที่ 5.17

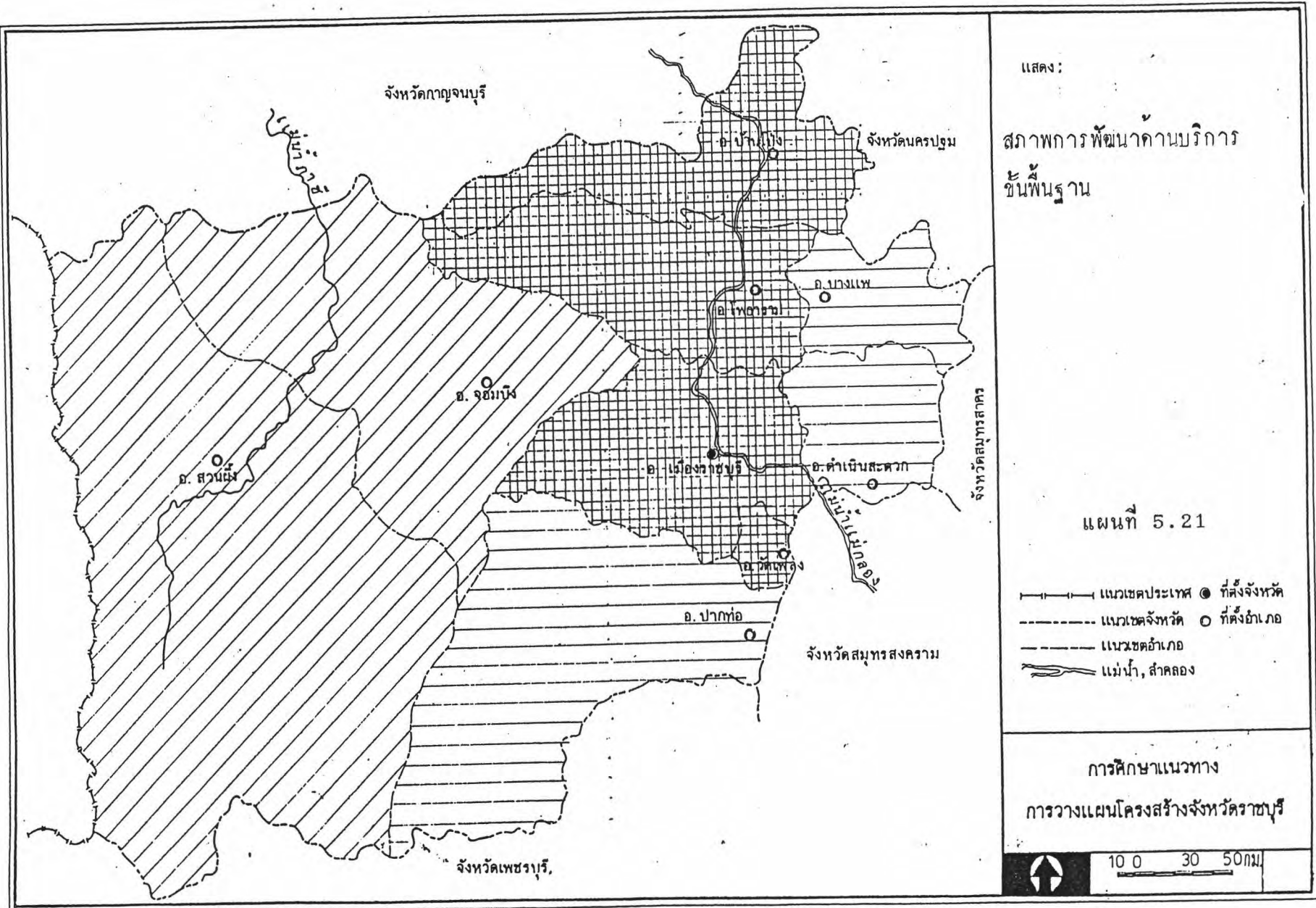
- แนวเขตประเทศ ● ที่ตั้งจังหวัด
- แนวเขตจังหวัด ○ ที่ตั้งอำเภอ
- แนวเขตอำเภอ
- แม่น้ำ, ลำคลอง

การศึกษาแนวทาง
 การวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 5.1

แสดงคะแนนจากการประเมินสภาพปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดราชบุรี

อำเภอ	คะแนนปัจจัยทางประชากร	คะแนนสภาพทางเศรษฐกิจ	คะแนนสภาพทางสังคม	คะแนนสภาพบริการขั้นพื้นฐาน	รวมทั้งหมด
เมืองราชบุรี	12	24	24	22	82
บ้านโป่ง	12	24	24	24	84
โพธาราม	10	20	20	24	74
ดำเนินสะดวก	10	20	18	20	68
วัดเพลง	2	18	16	18	54
บางแพ	2	14	16	16	48
จอมบึง	2	14	22	14	52
ปากท่อ	4	14	16	14	48
สวนผึ้ง	4	10	12	12	38

ตารางที่ 5.2 แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพของจังหวัดราชบุรี

อำเภอ	สมรรถนะของดิน ในการปลูกข้าว	ความสอดคล้องของ การใช้ที่ดินกับสมรรถนะ ของดินในการปลูกข้าว	ความเหมาะสม ในการกักเก็บ น้ำของดิน	สภาวะการ ขาดแคลนน้ำ	สภาวะภูมิอากาศ การเกษตร	รวมคะแนน ทั้งหมด
เมืองราชบุรี	6	6	6	6	4	28
บ้านโป่ง	4	6	6	6	6	28
โพธาราม	6	6	6	6	6	30
ดำเนินสะดวก	4	4	4	4	4	20
วัดเพลง	6	4	4	4	2	20
บาชแพ	2	4	4	2	2	14
จอมบึง	4	2	2	2	2	12
ปากท่อ	2	2	2	2	4	12
สวนผึ้ง	2	2	2	2	2	8

ตารางที่ 5.3

แสดงจำนวนโครงการในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ.2530-2534

อำเภอ	การเกษตร และสหกรณ์	การอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และบริการ	การคมนาคม และขนส่ง	การพัฒนาเมือง และสาธารณูปโภค	การส่งเสริม การท่องเที่ยว	กิจการ สังคม	การสาธารณสุข	การศึกษา วัฒนธรรม และโบราณ วัตถุ	การอนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ธรรมชาติ	รวมทั้งหมด	ร้อยละ
เมืองจาชบุรี	43	2	7	24	2	15	14	13	2	122	22.8
บ้านโป่ง	34	3	7	15	-	15	4	4	2	84	15.7
โพธาราม	31	3	6	16	-	14	3	9	2	84	15.7
ดำเนินสะดวก	27	1	5	14	-	12	3	3	-	65	12.1
วัดเพลง	14	1	4	-	-	2	1	-	-	22	4.1
บางแพ	14	1	7	8	-	10	2	1	1	44	8.2
จอมบึง	12	2	5	5	-	12	1	3	3	54	10.1
ปากท่อ	23	1	2	2	-	15	2	2	2	38	7.1
สวนผึ้ง	10	1	1	-	-	7	1	-	-	20	3.7

2. กลุ่มพื้นที่ที่มีปัญหาทางกายภาพปานกลางที่ต้องมีการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่อำเภอ ดำเนินสะดวก มีค่าคะแนน 20 อำเภอบางแพ มีค่าคะแนน 14 อำเภอวัดเพลง มีค่าคะแนน 20

3. กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการเกษตรดี ได้แก่ อำเภอเมืองมีค่าคะแนน 28 อำเภอบ้านโป่งมีค่าคะแนน 28 และอำเภอโพธารามมีค่าคะแนน 30

อำเภอที่มีปัญหาทางกายภาพที่ต้องมีการแก้ไขก่อนพื้นที่อื่น ส่วนใหญ่จะเป็นอำเภอที่อยู่ทางทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดราชบุรี

การตั้งถิ่นฐานและแนวโน้มการขยายตัวของ การตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดราชบุรี ยังคงมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทอย่างเด่นชัด ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประชากรร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมดก็ยังคงอยู่ในเขตชนบท จากการวิเคราะห์แผนที่แสดงความหนาแน่นของประชากรปี พ.ศ. 2526-พ.ศ. 2535 จะพบกลุ่มพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่สำคัญ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่า 400 คนต่อตารางกิโลเมตรถึง 300 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2526-2535) ตั้งแต่มากกว่าร้อยละ 62 ของประชากร ในปี พ.ศ. 2526 ถึงร้อยละ 14 ของประชากรในปี 2526 พื้นที่ดังกล่าวถือว่าเป็นบริเวณพื้นที่ดึงดูด ส่วนมากจะเป็นพื้นที่ตำบลที่เป็นชุมชนเมือง คือ เป็นที่ตั้งของเทศบาลและสุขาภิบาล ที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนเมืองหรือกิ่งเมือง กลุ่มพื้นที่นี้ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอดำเนินสะดวก

2. กลุ่มพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรประมาณ 300 คนต่อตารางกิโลเมตร ถึง 200 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 10 ปี ระหว่างร้อยละ 14 ของประชากรในปี พ.ศ. 2526 ถึงร้อยละ 4 ของประชากรปี พ.ศ. 2526 พื้นที่กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด

ราชบุรี ในเขตอำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ

3. กลุ่มพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรประมาณ 200 คนต่อตารางกิโลเมตร ถึง 20 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 6 ปี สูงกว่าพื้นที่กลุ่มที่ 2 คือ ร้อยละ 32 ของประชากรในปี พ.ศ. 2526 ถึงร้อยละ 14 ของประชากรจากปี พ.ศ. 2526

กลุ่มพื้นที่ส่วนมากจะอยู่ทางตะวันตกของจังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ของอำเภอที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภोजอมบึง และอำเภอปากท่อ พื้นที่ของอำเภอเหล่านี้บางส่วนเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เนื่องจากถูกบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

สรุป

จะเห็นได้ว่าทิศทางการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานของประชากรจังหวัดราชบุรี ได้เริ่มมีการขยายตัวมากขึ้นทางทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะมีอำเภอซึ่งมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่ม สำหรับพื้นที่บางอำเภอที่มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้น เช่น อำเภอเมือง เพราะเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ว่างเหลืออยู่มาก แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรมหลัก นอกจากนั้นจากการประเมินค่าปัญหากายภาพที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มพื้นที่ทางตะวันตกและทางใต้ของจังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มพื้นที่ที่ประสบปัญหาทางกายภาพมากที่สุด ต้องมีการแก้ไขก่อนกลุ่มพื้นที่อื่น แต่เนื่องจากพื้นที่ในด้านเกษตรกรรมที่เหมาะสมของจังหวัดราชบุรีจำกัด และพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการเกษตรกรรมก็มีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จึงทำให้เกิดการขยายตัวของประชากรมายังทิศทางด้านกล่าว

ปัญหาหลักโครงสร้างเศรษฐกิจ

จังหวัดราชบุรีมีโครงสร้างเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรมและค้าส่ง ค้าปลีก มากกว่าสาขาอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การอุตสาหกรรมยังคงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมผลิตอาหาร ซึ่งทำรายได้ให้กับจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ เนื่องจากในการประกอบ

อุตสาหกรรมของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมน้ำตาล แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534 แนวโน้มการผลิตสาขาเกษตรกรรมลดลงในอัตราร้อยละ 2.2 ต่อปี เนื่องจากการเพาะปลูกประสบปัญหาความแห้งแล้ง และฝนทิ้งช่วง นอกจากนี้ โครงสร้างกำลังแรงงาน และโครงสร้างอาชีพของประชากรในภาคเกษตรกรรมก็มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่อุตสาหกรรมและการค้าและบริการ เป็นสาขาการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

สำหรับสถาบันการเงิน ที่จะส่งเสริมการผลิตในสาขาต่าง ๆ นั้น ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนธนาคารที่เปิดดำเนินการอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ความต้องการเงินทุนในกิจกรรมต่าง ๆ มีมาก จึงเกิดความไม่สมดุลระหว่างปริมาณเงินกู้และเงินฝาก นอกจากนี้ยังขาดแคลนแหล่งเงินทุนทางอุตสาหกรรมที่จะให้สินเชื่อ ในระยะยาวและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนการให้สินเชื่อทางการเกษตร จากสถาบันการเงินยังกระจายไม่ทั่วถึง และส่วนใหญ่เป็นการให้กู้ยืมประเภทระยะสั้น และปานกลาง ทำให้เกษตรกรต้องพึ่งเงินกู้นอกสถาบันที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ที่ขาดความเป็นธรรม

สำหรับการคลังท้องถิ่นซึ่งได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาจังหวัด แต่ที่เป็นอยู่ ปรากฏว่าสภาพการคลังท้องถิ่นยังไม่สามารถพึ่งตัวเองได้ เนื่องจากรายได้อยู่ในระดับต่ำ ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล โครงสร้างของการจัดเก็บภาษียังคงแคบ ทำให้บทบาทในการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น สภาพปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี พอจะสรุปปัญหาได้ดังนี้

1. การผลิตในสาขาการเกษตร มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับต่ำดังจะเห็นได้จากผลผลิตต่อไร่ของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีแนวโน้มลดลง คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534 อ้อย ข้าว และมันสำปะหลัง มีอัตราการเพิ่มที่ลดลงถึง ร้อยละ -12.55 ร้อยละ -3.22 และร้อยละ -1.98 ตามลำดับ ส่วนข้าวโพดและฝ้ายมีอัตราการขยายตัวในระดับต่ำ

2. มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ มากกว่าการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ขาดการนำเทคนิคในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตมาใช้ในการเกษตร

ตลอดจนขาดแคลนเจ้าหน้าที่วิชาการ ที่จะให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. เกษตรกรส่วนใหญ่ ยังขาดแคลนพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดีและให้ผลผลิตต่อไร่สูง

4. การค้าและพาณิชย์กรรมได้พัฒนาไปตามความต้องการของประชาชน และจากการขยายตัวเมือง เทศบาลและสุขาภิบาล ดังนั้น จุดสำคัญ ๆ ของการพาณิชย์กรรมจึงอยู่ที่เทศบาลและสุขาภิบาลที่สำคัญ การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าของจังหวัดราชบุรี มีการเปลี่ยนแปลงน้อย

5. ระบบการจัดเก็บภาษี ยังเก็บได้ไม่ทั่วถึง และการจัดเก็บภาษีบางประเภท ต้องแบ่งเข้าส่วนกลาง เป็นเหตุให้ไม่สามารถนำเงินที่เก็บได้ในท้องที่มาบำรุงท้องถิ่น จึงทำให้การผลิตและการซื้อขายในพื้นที่นั้นไม่ได้รับการพัฒนาจากเงินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในท้องที่นั้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญอีกอันหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาไม่สามารถดำเนินไปได้ดีเท่าที่ควร

ปัญหาหลักโครงสร้างสังคมและบริการขั้นพื้นฐาน

1. การศึกษา

การให้บริการทางด้าน การศึกษาของจังหวัดราชบุรี มีตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอาชีวศึกษา และมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 23 ในปี พ.ศ. 2534 (รวมทั้งทุกระดับการศึกษา) โดยที่การศึกษาระดับประถมศึกษา มีการขยายตัวได้เร็วกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีการเพิ่มจำนวนโรงเรียนได้ช้ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปัจจุบันมีไม่ครบทุกอำเภอที่สามารถให้บริการได้ สำหรับสัดส่วนของนักเรียนประถมต่อนักเรียนมัธยม มีเพียงร้อยละ 18 ซึ่งนับว่ายังอยู่ในอัตราต่ำ โอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษายังมีน้อย ดังนั้นปัญหาทาง ด้านการศึกษาของจังหวัดราชบุรี พอจะกล่าวได้ดังนี้

1). ปัญหาด้านขนาดและจำนวนโรงเรียน ในระดับประถมศีก-

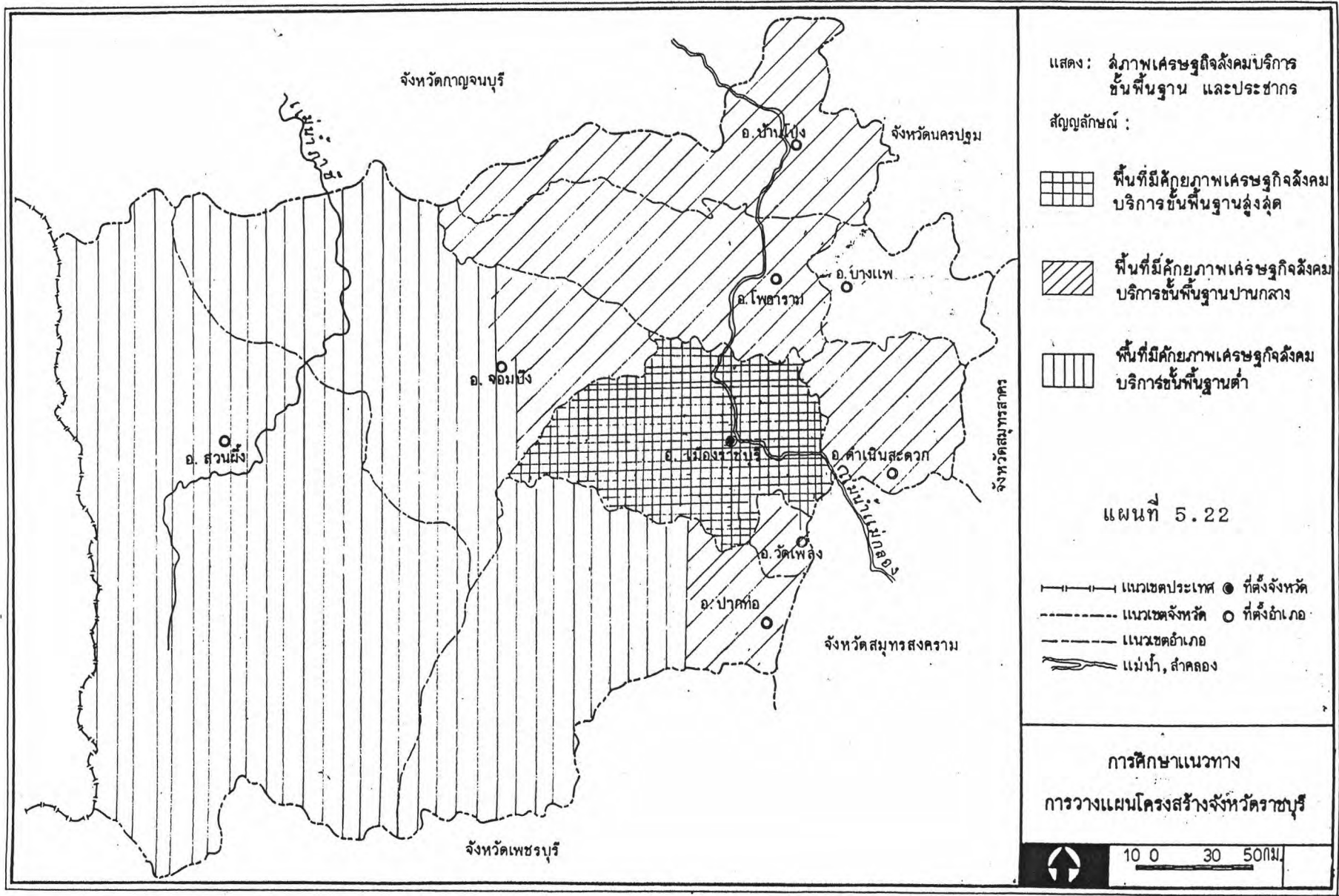
ษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และเล็ก ซึ่งโรงเรียนที่มีปัญหามาก คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีอยู่ในอำเภอ ส่วนฝั่งปากท่อ เนื่องจากประชากรในบริเวณดังกล่าว ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจาย อยู่ตามพื้นที่ทำกินหรืออยู่กันเป็นกลุ่ม ดังนั้น การสร้างโรงเรียนจึงเป็นการสร้าง ตามหมู่บ้านที่เกิดขึ้น และเกิดจากโรงเรียนมีเขตบริการซ้ำซ้อนกันทั้งๆ ที่ประชากร มีไม่มากนัก ดังนั้นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนจึงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญ ศึกษาและเป็นการเปลืองงบประมาณในการดำเนินการโรงเรียนประเภทนี้

ในระดับมัธยมศึกษา ความต้องการ โรงเรียนมัธยมศึกษา มี มากโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังมีจำนวนน้อยมาก ทำให้นักเรียน ต้องเดินทางระยะทางไกล เพื่อมาศึกษาทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและใช้ เวลาในการเดินทางมาก ไม่สะดวก ซึ่งจะมีผลต่อ การเข้าเรียนต่อในระดับ มัธยมศึกษา

2) ปัญหาด้านอุปกรณ์ การเรียนการสอน ส่วนใหญ่ยังขาด แคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นอีกมาก โดยเฉพาะโรงเรียนในท้องถิ่นกันดาร เนื่องจาก โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดทำ และจัดหาอุปกรณ์ เพราะการจัดสรรงบประมาณมักเน้นในด้านอาคารสถานที่มากกว่าอุปกรณ์ และในการจัดสรรงบประมาณ ก็ไม่มีความเสมอภาค ซึ่งบางอำเภอได้มากกว่าเกณฑ์ที่ควรจะได้ และบางอำเภอ ก็ได้น้อยกว่าที่ควร อาจเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

3) อัตรากำลังครู มีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดสรรครู ขาดความเสมอภาคในด้านปริมาณ ครูแต่ละอำเภอหรือโรงเรียนมีความไม่เท่า- เทียมกันในด้านวุฒิ และประสบการณ์การสอน ในท้องถิ่นที่กันดารส่วนใหญ่ครูมีวุฒิต่ำ ประสบการณ์การสอนน้อย ส่วนครูที่มีวุฒิสูง ประสบการณ์มากจะอยู่ในท้องที่ที่เจริญ

4) ปัญหาทางด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งยังไม่ค่อยมีหลัก การและกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และการไม่เข้าใจ ไม่แน่ใจของผู้บริการการศึกษาระดับ จังหวัด อำเภอ ต่อการแบ่งส่วนราชการตามระดับการศึกษา จากประถมศึกษา ซึ่งมีสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นเจ้าสังกัดระดับมัธยมศึกษาซึ่งกรมสามัญ เป็นเจ้าสังกัด และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอ ผู้บริหารในหน่วยงาน

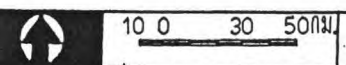
แสดง: สภาพเศรษฐกิจสังคมบริการ
ชั้นพื้นฐาน และประชากร
สัญลักษณ์ :

- พื้นที่ที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสังคมบริการชั้นพื้นฐานต่ำสุด
- พื้นที่ที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสังคมบริการชั้นพื้นฐานปานกลาง
- พื้นที่ที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสังคมบริการชั้นพื้นฐานต่ำ

แผนที่ 5.22

- แนวเขตประเทศ
- แนวเขตจังหวัด
- แนวเขตอำเภอ
- แม่น้ำ, ลำคลอง
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ

การศึกษาแนวทาง
การวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

ดังกล่าว ยังไม่สามารถแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษากันได้ เนื่องจากงานในสองระดับนี้ต้องมีการประสานงานกัน อย่างใกล้ชิด ซึ่งปัญหา ดังกล่าวนี้เกิดจากผลของความคลุมเครือ ในหน้าที่ความ รับผิดชอบ ยังผลให้การประสานงาน ความร่วมมือ ขาดประสิทธิภาพที่ได้ ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษาของจังหวัดราชบุรี

2. การสาธารณสุข

เนื่องจากสภาพพื้นที่ของ จังหวัดราชบุรี ประชาชนอยู่อย่าง กระจุกกระจาย การให้บริการด้านสาธารณสุข เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง และยังไม่ เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งมีการคมนาคมไม่ค่อยสะดวกและไม่มีโรงพยาบาลอำเภอที่จะให้บริการด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านสาธารณสุขของจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่จะเป็น เรื่องของบุคลากรทางการแพทย์ พอจะสรุปปัญหาสาธารณสุขได้ดังนี้

1) บุคลากรทางการแพทย์ยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะแพทย์ ยังมีจำนวนน้อยซึ่งอำเภอที่ยังขาดแคลนแพทย์ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง และอำเภอปากท่อ อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 ต่อ 5,500 คน อัตราส่วนพยาบาลต่อประชากร เท่ากับ 1 ต่อ 6,985 คน ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลทั่วไป

2) สถานบริการรักษา พยาบาล ยังกระจายไม่ทั่วถึงทั้ง อำเภอ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง

3) ปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ โรคต่าง ๆ ที่พบในจังหวัด ราชบุรี ได้แก่ไข้มาเลเรียโรคเท้าช้าง โรคฉี่หนู และไข้มาเลเรียมีระบาด อยู่มากในบางพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นป่าและภูเขาสูง ซึ่งถ้ามีผู้ป่วยเป็นไข้มาเลเรีย ในระยะอันตราย ก็ไม่สามารถนำส่งแพทย์ได้ทันที จะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก

4) ประชาชนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การป้องกันโรคและการอนามัยมักจะละเลยและขาดความสนใจในเรื่องการป้องกัน โรคและอนามัย ขาดความสนใจต่อตนเองและครอบครัวในด้านสาธารณสุข และ-

อนามัย เนื่องจากความเคยชินและต่อการศึกษา

3. ไฟฟ้า

ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2530-2534) จังหวัดราชบุรีมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 34.90 ต่อปี และจำนวนผู้ใช้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 37.02 ต่อปี จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าสูงกว่าอัตราการเพิ่มของปริมาณไฟฟ้าที่จำหน่าย ซึ่งปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ประเภทสถานธุรกิจและอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างสูง การบริการด้านไฟฟ้าของจังหวัดราชบุรีในช่วง 5 ปี ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นในพื้นที่อำเภอเมือง คือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 66.15 ของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของจังหวัดราชบุรี ส่วนอำเภออื่นๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยที่สำคัญคืออำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง อำเภอบางแพ ปัญหาด้านบริการพื้นฐานประเภทไฟฟ้าสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การกระจายการบริการ ด้านไฟฟ้าไปสู่พื้นที่อำเภอต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไม่มากนัก และเป็นการเพิ่มขึ้นในบางพื้นที่ ส่วนใหญ่ยังคงจำกัดเฉพาะในเขตชุมชนที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด

2. โอกาสของการได้รับ บริการไฟฟ้าในระดับตำบล ยังคงมีจำกัดอยู่แต่เฉพาะในเขตสุขาภิบาลหรือเทศบาลเป็นส่วนใหญ่

4. ประปา

การประปาส่งส่วนใหญ่ใน จังหวัดราชบุรีจะมีขอบเขตการให้บริการเพียงในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลบางแห่งเท่านั้น ยังไม่มีแผนการก่อสร้างการประปา ถึงแม้จะมีการประปาขนาดเล็กที่ให้บริการในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่ก็ยังได้รับบริการน้อยมาก เนื่องจากแหล่งน้ำที่ใช้ในกิจกรรมการประปาของสุขาภิบาลต่างๆ ต้องอาศัยน้ำบาดาล ซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก ทำให้กำลังในการผลิตน้ำประปาได้น้อย การกระจายการประปาระดับสุขาภิบาลยังไม่ทั่วถึง

5. การคมนาคม

การคมนาคมขนส่ง ในจังหวัดราชบุรี สามารถติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ได้ทั้งทางถนน รถไฟ และ เรือ แต่ในปัจจุบันนี้นับได้ว่า การคมนาคมทางถนนสามารถติดต่อได้สะดวกที่สุด โดยมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดเป็น

เส้นทางคมนาคม จังหวัดราชบุรีสามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก ได้โดยสะดวก ซึ่งจังหวัดที่สามารถติดต่อกับจังหวัดราชบุรีได้สะดวก ส่วนใหญ่ คือ จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดนครปฐม สำหรับการคมนาคมภายในจังหวัดระหว่าง อำเภอ นั้น ก็สามารถติดต่อกับคมนาคมได้ทั้งทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และ ทางน้ำ ซึ่งสามารถติดต่อกันได้ในบางอำเภอเท่านั้น โดยใช้แม่น้ำแม่กลอง ส่วน การคมนาคมระหว่างตำบลกับอำเภอหรือตำบลกับตำบล หรือตำบลกับหมู่บ้านต่าง ๆ หรือในท้องที่ชนบทห่างไกล อยู่ในสภาพไม่ทั่วถึง และเป็นไปด้วยความลำบากบาง ท้องที่ไม่มีถนนเข้าถึงหรืออาจจะใช้ได้เฉพาะบางฤดูเท่านั้น ดังนั้นปัญหาด้าน คมนาคมขนส่ง จึงอาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. การคมนาคมระหว่าง จังหวัดกับอำเภอต่าง ๆ ทางด้าน ตะวันตกของจังหวัดได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง สภาพทางถนนยังไม่ดี เป็นถนนลูกรัง ทำ ให้การติดต่อกับจังหวัดเป็นไปได้ไม่สะดวก และไม่สามารถใช้บริการสาธารณะใน ชุมชนใหญ่ ๆ ได้อย่างสะดวก

2. เส้นทางคมนาคม ในท้องที่ระหว่างอำเภอ และตำบล ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอสวนผึ้ง จอมบึง ปากท่อ โพธารามและบางส่วนของ อำเภอเมือง ยังอยู่ในสภาพขาดแคลนและเป็นถนนดินซึ่งชำรุดทรุดโทรม โดยเฉพาะบางสายสามารถใช้เดินทางได้เพียงฤดูแล้งเท่านั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ การเกษตรกรรม

3. เนื่องจากจังหวัดราชบุรี มีลำน้ำแม่กลองไหลผ่าน ทำให้ การติดต่อกับคมนาคมระหว่างสองฝั่งลำน้ำต้องใช้เรือ และแพขนานยนต์สำหรับบรรทุก สิ่งของและผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาด ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะ ขาดสะพานเชื่อมระหว่างสองฝั่ง

สรุป

ในการศึกษาถึงสภาพการพัฒนาของพื้นที่ระดับอำเภอในจังหวัดราชบุรีได้ พิจารณาจากสภาพปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะได้ภาพรวมของ ระดับการพัฒนา ดังนั้นเมื่อต้องการทราบในรายละเอียดว่าพื้นที่อำเภอใดในจังหวัด

ราชบุรี มีสภาพเด่นหรือด้อยในภาพการพัฒนาด้านใดบ้าง จึงได้ทำการศึกษาแยก แต่ละปัจจัยดังนี้ คือ

1. ปัจจัยทางกายภาพ เมื่อนำปัจจัยทางกายภาพมาประเมินเพื่อหาค่าการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ แบ่งออกเป็นกลุ่มตามลักษณะความใกล้เคียงของการพัฒนา พบว่า สามารถจัดกลุ่มพื้นที่ระดับการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้านกายภาพ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม และอำเภอบ้านโป่ง

2) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลางด้านกายภาพ ได้แก่ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ และอำเภอวัดเพลง

3) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำด้านกายภาพ ได้แก่ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอปากท่อ

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เมื่อนำปัจจัยทางเศรษฐกิจมา ประเมินเพื่อหาค่าการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ แบ่งกลุ่มตามลักษณะความใกล้เคียงของการพัฒนา พบว่า สามารถจัดกลุ่มพื้นที่ระดับการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม

2) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ และอำเภอวัดเพลง

3) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง และอำเภอปากท่อ

3. ปัจจัยทางสังคม เมื่อนำปัจจัยทางสังคมมาประเมินเพื่อหาค่าการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ แบ่งออกเป็นกลุ่มตามลักษณะความใกล้เคียงของการพัฒนา พบว่า สามารถจัดกลุ่มพื้นที่ระดับการพัฒนาในอำเภอต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้านสังคม ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม

2) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลางด้านสังคม ได้แก่ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ อำเภอจอมบึง และอำเภอวัดเพลง

ตารางที่ 5.4

แสดงจำนวนโครงการในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ.2530-2534

อำเภอ	การเกษตร และสหกรณ์	การอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และบริการ	การคมนาคม และขนส่ง	การพัฒนาเมือง และสาธารณูปโภค	การส่งเสริม การท่องเที่ยว	กิจการ สังคม	การสาธารณสุข	การศึกษา วัฒนธรรม และโบราณ วัตถุ	การอนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ธรรมชาติ	รวมทั้งหมด	ร้อยละ
เมืองจันทบุรี	43	2	7	24	2	15	14	13	2	122	22.8
บ้านโป่ง	34	3	7	15	-	15	4	4	2	84	15.7
โพธาราม	31	3	6	16	-	14	3	9	2	84	15.7
ดำเนินสะดวก	27	1	5	14	-	12	3	3	-	65	12.1
วัดเพลง	14	1	4	-	-	2	1	-	-	22	4.1
บายนแพ	14	1	7	8	-	10	2	1	1	44	8.2
จอมบึง	12	2	5	5	-	12	1	3	3	54	10.1
ปากท่อ	23	1	2	2	-	15	2	2	2	38	7.1
สวนผึ้ง	10	1	1	-	-	7	1	-	-	20	3.7

3) กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาในด้านสังคม ได้แก่ อำเภอ
สวนผึ้ง และอำเภอปากท่อ

เมื่อนำค่าการพัฒนาจากปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม มา
พิจารณารวมกันทำให้สามารถวัดระดับการพัฒนาของพื้นที่ในจังหวัดราชบุรีได้ออกเป็น
3 ระดับด้วยกัน คือ กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนา
ปานกลางและกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งทำให้
มองเห็นภาพรวมของสภาพการพัฒนาในลักษณะเด่นและด้อยอย่างชัดเจน จะเห็นได้
ว่าพื้นที่บริเวณตอนเหนือของจังหวัดได้แก่อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอ
โพธาราม มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ส่วนบริเวณตอนใต้และตะวันตกได้แก่ อำเภอ
ปากท่อ อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอจอมบึง มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ จึงจำเป็นต้อง
อย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาในอนาคต

แต่เมื่อพิจารณาค่าการพัฒนาแต่ละปัจจัย ทำให้ทราบว่าพื้นที่อำเภอต่างๆ
มีสภาพเด่นและด้อยในปัจจัยที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ พื้นที่อำเภอที่จำเป็นต้องได้
รับการพัฒนาเป็นอย่างมากในด้านกายภาพ ได้แก่ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง
และอำเภอปากท่อ ส่วนอำเภอที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่
อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอปากท่อ และอำเภอที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้าน
สังคมได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าอำเภอ
ที่มีลักษณะด้อยในทุกปัจจัยได้แก่อำเภอสวนผึ้งและอำเภอปากท่อและอำเภอที่มีลักษณะ
เด่นทั้งทางด้านกายภาพและเศรษฐกิจ คือ อำเภอบ้านโป่ง

แผนพัฒนาและโครงการพัฒนา

แผนพัฒนาและโครงการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ช่วง พ.ศ. 2530-2534
สามารถที่จะแบ่งเป็นงานและโครงการตามสาขาที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1) แผนพัฒนาสาขาการเกษตรและสหกรณ์ มีโครงการพัฒนาแยกได้ดัง
ต่อไปนี้ คือ

- แผนงานการพัฒนาการกลีกรวม

- แผนงานการพัฒนาการปศุสัตว์
 - แผนงานการพัฒนาการประมง
 - แผนงานการพัฒนาการป่าไม้
 - แผนงานการพัฒนาการชลประทาน
 - แผนงานการพัฒนาการสหกรณ์
 - แผนงานการพัฒนาที่ดินและการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- 2) แผนการพัฒนาสาขาการอุตสาหกรรม การพาณิชย์และการบริการ
- แผนงานการพัฒนาการอุตสาหกรรม
 - แผนงานการพัฒนาสาขาการพาณิชย์และบริการ
- 3) แผนงานการพัฒนาสาขาการคมนาคมและขนส่ง
- 4) แผนงานการพัฒนาสาขากิจการสังคม
- 5) แผนงานการพัฒนาสาขาพัฒนาเมืองและสาธาณูปโภค
- 6) แผนงานการพัฒนาสาขาการสาธารณสุข
- 7) แผนงานการพัฒนาสาขาการศึกษา วัฒนธรรมและโบราณสถาน-วัตถุ
- แผนงานการพัฒนาการศึกษาก่อนภาคบังคับ
 - แผนงานการพัฒนาประถมศึกษา
 - แผนงานการพัฒนามัธยมศึกษา
 - แผนงานการพัฒนาอาชีวศึกษาและการฝึกหัดครู
 - แผนงานการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
 - แผนงานการพัฒนาวัฒนธรรมและโบราณสถาน-วัตถุ
- 8) แผนงานการพัฒนาสาขาการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) แผนงานการพัฒนาสาขาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและ

ทรัพยากรธรรมชาติ

- แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
- แผนงานการป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

งบประมาณการพัฒนา

จากแผนงานและโครงการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 ซึ่งได้มีแผนงานตามสาขาที่สำคัญ ๆ 9 ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วถ้าพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในแต่ละสาขาการพัฒนาจะพบดังนี้ คือ จากงบประมาณการพัฒนาทั้งหมด 964,244,375 ล้านบาท จะเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นสัดส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 74.54 ของงบประมาณ โดยแยกเป็นแผนงานการพัฒนาสาขาเกษตร และสหกรณ์ ถึงร้อยละ 42.10 สาขาการคมนาคมและขนส่ง ร้อยละ 24.75 สาขาการพัฒนาเมือง และสาธารณูปโภค ร้อยละ 7.43 สาขาการอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และบริการ ร้อยละ 0.24 และสาขาส่งเสริมการท่องเที่ยว ร้อยละ 0.11 ส่วนการพัฒนาด้านสังคม มีร้อยละ 25.46 โดยแยกเป็นสาขาการสาธารณสุขร้อยละ 10.28 สาขาการศึกษาวัฒนธรรมและโบราณสถาน-วัตถุ ร้อยละ 10.07 สาขาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติร้อยละ 3.56 และสาขากิจการสังคม ร้อยละ 1.55

จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 งบประมาณการพัฒนาของจังหวัดราชบุรีให้ความสำคัญกับสาขาการเกษตรและสหกรณ์มากที่สุด ซึ่งในช่วงดังกล่าวนี้ การเกษตรทำรายได้ให้กับจังหวัดราชบุรี ส่วนงบประมาณการพัฒนาสาขาการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามสาขาการส่งเสริมการท่องเที่ยวก็เริ่มได้รับความสนใจ

พื้นที่เป้าหมายของแผนงานและโครงการพัฒนา

จากแผนงานและโครงการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 ซึ่งได้แบ่งการพัฒนาออกเป็นสาขาต่าง ๆ ที่สำคัญ 9 ด้าน คือการเกษตรและสหกรณ์ การอุตสาหกรรม การพาณิชย์และบริการ การคมนาคมและขนส่ง การพัฒนาเมืองและสาธารณูปโภค การส่งเสริม การท่องเที่ยว กิจการสังคม การสาธารณสุข การศึกษาวัฒนธรรมและโบราณสถาน-วัตถุ และการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ แผนงานเหล่านี้ได้กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดราชบุรี ดังนี้

สรุปผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 6 คือ พ.ศ. 2530-2534 ผลของการพัฒนาจะพบว่า พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาของจังหวัดราชบุรีมากที่สุด คือ อำเภอเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพราะโครงการพัฒนาทุกสาขาลงในพื้นที่ของอำเภอเมืองมากที่สุด ถึงร้อยละ 18.75 ของโครงการทั้งหมด รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธารามมีโครงการพัฒนาพื้นที่ ร้อยละ 93 และร้อยละ 72 ตามลำดับ ส่วนอำเภอสวนผึ้ง ได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด เพราะมีโครงการในพื้นที่เพียงร้อยละ 2.02 เท่านั้น

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบในการวางแผนพัฒนาจังหวัด ได้แก่ หน่วยงานราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น (ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และสภาตำบล) และรัฐวิสาหกิจ ในการศึกษาบทบาท และขีดความสามารถของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ ได้พิจารณาจากงบประมาณในการพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ตามสาขาการพัฒนา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2530 ถึง 2534 พบว่า งบประมาณการพัฒนารัฐวิสาหกิจ เป็นงบประมาณที่มาจากราชการบริหารส่วนกลางถึงร้อยละ 64.02 ของงบประมาณทั้งหมด ร้อยละ 14.32 เป็นงบประมาณที่มาจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค สำหรับงบประมาณที่มาจากราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีน้อยมาก เมื่อพิจารณาตามสาขาการพัฒนา จะเห็นได้ว่างบประมาณของราชการส่วนกลางจะให้ความสำคัญกับการพัฒนา - ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาสาขาการเกษตรและสหกรณ์ เป็นร้อยละ 54.97 ของงบประมาณจากส่วนกลางส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสังคม โดยร้อยละ 50 เป็นการพัฒนาด้านสาธารณสุข สำหรับราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาทางด้านการบริการขั้นพื้นฐาน โดยที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดและสภาตำบล มีงบประมาณในการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งมากที่สุด เทศบาล และสุขาภิบาล ใช้งบประมาณเกิน ร้อยละ 90 สำหรับการพัฒนาเมือง และสาธารณสุข นอกจากนี้ยังมีงบประมาณ ที่มาจากรัฐ

วิสาหกิจและเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง

จากงบประมาณที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า หน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ยังคงมีบทบาทสำคัญที่รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนาจังหวัด ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีบทบาทน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากงบประมาณจากราชการบริหารส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ฐานะการคลังท้องถิ่นอยู่ในสถานะเกิดดุลย์เป็นส่วนใหญ่ รายได้ของท้องถิ่นยังพึ่งตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ซึ่งหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นน่าจะเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนมากขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่วางแผนพัฒนา ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีขีดจำกัดและปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารบางประการ เช่น

เทศบาล เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าหน่วยงานปกครองท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ๆ แต่การคาดหวังให้เทศบาลมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาจังหวัดนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากการจัดองค์การและอัตรากำลังมีจำกัด ไม่มีหน่วยงานวางแผน อำนาจหน้าที่ถูกควบคุมจากส่วนกลาง อย่างไรก็ตามเทศบาลสามารถดำเนินการวางแผนท้องถิ่นเองได้ ถ้ารัฐบาลกลางให้เทศบาลมีอิสระในการกำหนดนโยบายได้เอง เทศบาล มีอัตรากำลังของตนเองเพียงพอ มีงบประมาณหรือรายได้ของตนเองเพียงพอ และมีอิสระในการบริหารงาน และมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

สุขาภิบาล มีปัญหาด้านการจัดองค์การ และอัตรากำลังด้านการวางแผน มีขาดความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนอำนาจหน้าที่ถูกควบคุมจากส่วนกลางเช่นกัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ที่มีขอบเขตอำเภอหน้าที่ครอบคลุมพื้นที่ชนบททั้งจังหวัด จึงน่าจะเป็นบทบาทที่กว้างขวางในการวางแผนพัฒนาจังหวัดมากกว่าหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบอื่น ๆ แต่ขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำกัด นอกจากงบประมาณและการคลัง

ท้องถิ่นแล้ว ในการบริหารงานและโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเอง คือ ข้าราชการส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการวางแผน ตลอดจนยังมีความผูกพันกับงาน นโยบายและสายบังคับบัญชาในส่วนกลาง

สภาตำบล รายได้ของสภาตำบลมิได้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมในการวางแผนพัฒนาของสภาตำบลได้เลย เนื่องจากสภาตำบลมีรายได้ต่ำ องค์ประกอบทางโครงสร้างการบริหารของสภาตำบล อยู่ในสภาพที่เป็นข้อจำกัดต่อการวางแผนพัฒนาเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องการจัดองค์การ อำนาจหน้าที่รายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากร ส่วนปัจจัยแวดล้อมที่น่าจะเป็นข้อได้เปรียบของสภาตำบล ในการวางแผน คือ การระบุปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งควรจะทำให้ดีกว่าหน่วยงานท้องถิ่นอื่น ๆ

3. การพัฒนาภาคตะวันตกในช่วง ปี พ.ศ. 2535 - 2539

แผนพัฒนาระดับชาติ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 นี้ ได้วางแผนนโยบายและมาตรการหลักที่พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

แนวนโยบาย

1. ปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรจากการเพิ่มผลผลิต "แบบเดิมโดยการขยายพื้นที่เพาะปลูก" มาเป็น "แบบการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต" หรือเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น

2. สนับสนุนเกษตรกร ให้สามารถขยายผลผลิต ได้ในระดับราคาที่เป็นธรรม

3. เร่งรัดการกระจายการถือครองที่ดิน

4. ดำเนินนโยบายการเงิน ที่จะสนับสนุนสถาบันการเงินของรัฐ

5. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของสถาบันชนบท

6. ส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมในภูมิภาค

7. เร่งทำการสำรวจทรัพยากรแร่และ ประเมินผลการสำรวจที่ทำมาแล้ว เพื่อให้ทราบศักยภาพของแร่ และทรัพยากรธรณี

8. เร่งรัดแก้ไขปัญหา การบุกรุกทำเหมืองแร่อย่างผิดกฎหมาย

มาตรการการพัฒนา

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

- แหล่งน้ำ ปรับปรุงและขยายพื้นที่ชลประทาน พัฒนา
ลุ่มน้ำที่ยังไม่มีการพัฒนาให้ได้ประโยชน์ กระจายแหล่งน้ำขนาดเล็กออกไปยังพื้นที่
นอกเขตชลประทาน ปรับปรุงโครงสร้างองค์การ และกลไกการบริหารงานของ
หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำให้ประสานกัน และกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นสำหรับโครงการขนาดเล็ก

- ที่ดินและป่าไม้ เร่งสำรวจการใช้ที่ดินเพื่อกำหนด
นโยบายการใช้ที่ดิน ปฏิรูปที่ดิน ปรับปรุงที่ดินมีปัญหาในภาคต่าง ๆ ปรับปรุงพื้นที่ป่า
ทบสวนการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองมิให้มีการขยายการเปิดพื้นที่ใหม่ กระจายอำนาจ
และกำลังบุคลากรในการควบคุมดูแล และป้องกันการทำลายไม้

- การวิจัยและส่งเสริม กำหนดแผนวิจัยการเกษตร
แห่งชาติให้สอดคล้องกับปัญหาหลักในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรให้
เข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี ในการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น น้ำ ปุ๋ย
เมล็ดพืช เร่งรัดการส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน
ส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย ปลูกไม้ยืนต้นควบคู่กับการทำปศุสัตว์ และประมง
น้ำจืดในแหล่งน้ำธรรมชาติหรืออ่างเก็บน้ำต่าง ๆ

- สินเชื่อ กำหนดนโยบายและวางแผนทางการ
จัดสรรสินเชื่อให้เกษตรกร ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันขอ สินเชื่อ
อย่างเป็นกลุ่มก้อน

2. เร่งกระจายการผลิต

- พืชเศรษฐกิจ เร่งรัดให้มี การกระจายการปลูกพืช
เศรษฐกิจหลักให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงสมรรถนะของดินและตลาด

- ปศุสัตว์ ส่งเสริม การเลี้ยงโคนมใน ภาคตะวันตก
และภาคอื่น ๆ สนับสนุนเอกชนในการส่งสัตว์ออกจำหน่ายและตั้ง โรงงานฆ่าสัตว์
และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ทราบถึงวิธีการเลี้ยงสัตว์แบบใหม่

นอกจากนี้ก็ยัง กำหนดมาตรการในด้านต่าง ๆ ที่สนับสนุนกัน เช่น การตลาดและราคา การขายส่งขายปลีก ปรับปรุงสถาบันเกษตรกร สิ้นเชื้อทางเกษตร ส่งเสริมบทบาทของเอกชนในด้านการจัดหาปัจจัยการผลิตตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในเรื่องดิน แหล่งน้ำ ตลอดจนป่าไม้

3. ปรับปรุงและขยายงานการส่งเสริม อุตสาหกรรมขนาดย่อม และอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค โดยพัฒนาสถาบันและระบบสินเชื่อ ตลอดจนเทคนิคการผลิตและการจัดการ เร่งรัดกฎกำหนดเขตอุตสาหกรรมตามขนาดและประเภทของอุตสาหกรรมในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ

4. กำหนดมาตรฐานและ กรรมวิธีการผลิตแร่ที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพตลอดจนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดขึ้น และกำหนดเขตที่แน่นอนสำหรับบริเวณที่ได้บุกรุกทำการผลิตแร่ไปแล้ว

ในการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ได้แบ่งพื้นที่การพัฒนา ออกเป็น 4 เขต ของระดับการพัฒนา คือ เขตเศรษฐกิจก้าวหน้า ซึ่งมีการผลิตอ้อยและน้ำตาล เขตเศรษฐกิจทรุดโทรมตามชายฝั่งทะเล ซึ่งประสบปัญหาด้านประมงทรุดตัวลง เขตเกษตรดั้งเดิม ประสบปัญหาด้านผลผลิตข้าวต่อไร่ยังไม่สูงเท่าที่ควร และบริเวณป่าเขาที่ปลูกพืชไร่ประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย โดยเฉพาะการลักลอบขุดแร่ และบุกรุกทำลายป่าอย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 นั้น จะให้ความสำคัญกับ 2 เขตแรกมาก โดยมีนโยบายหลักที่จะฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมน้ำตาล และ สืบปะรดกระป๋อง และฟื้นฟูกิจการประมง ส่วนมะพร้าว และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเลของภาคตะวันตกเป็นประการสำคัญ เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ก้าวหน้า

1. เพิ่มผลผลิตต่อไร่ของอ้อยและปรับปรุงคุณภาพของสืปะรดให้สูงขึ้น
2. กระจายแหล่งที่ตั้งของโรงงานน้ำตาลให้อยู่ใกล้แหล่งผลิตอ้อย
3. พิจารณากำหนดรัศมีการส่งผลิตผลการเกษตรสู่โรงงานภายในเขตเกษตรเศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับแหล่งที่ตั้งของโรงงาน
4. ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของ โรงงานน้ำตาล และสืปะรด

5. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น

6. พัฒนาราชบุรีให้เป็น "เมืองหลัก"

มาตรการการพัฒนา

1. เร่งรัดให้สถานีวิจัยอ้อยที่กำลังวางแผน พัฒนาอ้อยพันธุ์ใหม่ที่มีความหวาน และให้ผลผลิตต่อไร่สูง เพื่อนำมาเผยแพร่แก่เกษตรกร

2. จัดให้มีศูนย์บริการแนะนำทางวิชาการแก่ผู้ปลูกอ้อย

3. ส่งเสริมให้ เกษตรกรผู้เพาะปลูกอ้อย และสีอ้อยขึ้นทะเบียนผู้เพาะปลูก

4. เร่งพัฒนาพื้นที่เขตชลประทานฝั่งขวาและฝั่งซ้าย (มาลัยแมน) ของลุ่มแม่น้ำแม่กลอง

5. ส่งเสริมให้กระจายแหล่งที่ตั้งของโรงงานน้ำตาล

6. ปรับปรุงเทคนิคการผลิตของโรงงานน้ำตาลและสีอ้อย

7. ส่งเสริมการให้สินเชื่อเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและการ

พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม

8. จัดให้มีสถาบันร่วม

9. พัฒนาราชบุรีเป็นเมืองหลัก

แผนการและโครงการ

1. แผนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2. แผนการจัดหาน้ำเพื่อการเกษตร

3. แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม

4. แผนการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองหลัก

เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเล

1. เพิ่มปริมาณสัตว์น้ำทะเลและน้ำจืด

2. เพิ่มผลผลิตต่อไร่ของมะพร้าว

3. ขจัดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

4. ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

มาตรการพัฒนา

1. เร่งพัฒนาการประมงทะเลขนาดเล็กและประมงน้ำจืด
2. ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแถบชายทะเลและแหล่งน้ำ

ธรรมชาติ

3. เร่งพัฒนาที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเลเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง และป่าไม้ชายเลน
4. ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวปรับปรุงพันธุ์ใหม่
5. ควบคุมและป้องกันมลภาวะพิษ ที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม น้ำตาลอย่างจริงจัง
6. ส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุงบริเวณชายหาดหัวหินและชะอำ ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี
7. พัฒนาและปรับปรุงโครงการขั้นพื้นฐานและการให้บริการต่าง ๆ ตลอดจนการขยายตลาดการท่องเที่ยวโดยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดในประเทศและต่างประเทศ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 แผนพัฒนาภาคตะวันตกในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 เมื่อเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 แผนพัฒนาภาคตะวันตกและแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534 จะพบว่าโดยทั่วไปโครงสร้างหลักของแผนยังคงเป็นการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต พันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และกระจายบริการทางสังคมไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกันในด้านวัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และแนวทาง โดยทั่วไปในการพัฒนา

อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 มีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องของกลวิธีในการพัฒนา คือในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก และการกำหนดพื้นที่เป้าหมายเมืองหลักยังไม่ชัดเจนนัก ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกได้เปลี่ยนกลวิธีในการพัฒนา โดยแบ่งระดับการพัฒนาตาม

ศักยภาพของพื้นที่ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของเมืองหลักชัดเจนขึ้นและมีการพัฒนาเมืองรองและชุมชนชนบท เพื่อให้สามารถรับช่วงการกระจายความเจริญต่อจากเมืองหลักไปสู่เมืองรองและชุมชนชนบทโดยจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายเมืองหลัก

ส่วนปัญหาในการพัฒนาที่สำคัญที่มีผลอย่างยิ่งคือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการประสานงาน และประสิทธิภาพขององค์การต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนของแผนพัฒนาจังหวัดนั้น ชีตความสามารถของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ยังมีขีดจำกัดในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

4. ทิศทางการพัฒนาและแบบแผนการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี

ทิศทางการพัฒนาจังหวัดราชบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534

จากการพิจารณาจาก

1) สภาพโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐาน

2) สภาพปัญหาทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากรและสังคม

ของจังหวัด

3) สภาพการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอของจังหวัด

4) การพัฒนาจังหวัดราชบุรี จากแผนพัฒนาจังหวัดในช่วงปี

พ.ศ. 2530-2534

จะพบว่าทิศทางการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการรวมตัวหรือมีทิศทางการพัฒนามุ่งไปสู่อำเภอเมือง และมีแนวโน้มมาสู่พื้นที่ที่สำคัญ คือ

ทางด้านทิศเหนือ ในพื้นที่อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่งซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมของจังหวัด

ทางด้านทิศตะวันออก ในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวกและอำเภอวัดเพลง

ทางทิศใต้และตะวันตกของจังหวัด คือ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึงและอำเภอปากท่อ ถึงแม้ว่าทิศทางการพัฒนาที่ยังพื้นที่เหล่านี้จะไม่เด่นชัดนักแต่คาดว่าในอนาคตจะมีการขยายตัวมาสู่พื้นที่เหล่านี้ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอ

จอมบึงในช่วงปี 5 ปี อำเภอจอมบึงเริ่มมีแนวโน้มของการเพิ่มประชากรโดยการอพยพสูงและมีการบุกรุกทำลายป่า เพื่อขายพื้นที่ในการเพาะปลูก ถึงแม้ว่าพื้นที่บางส่วนของอำเภอจอมบึงจะมีสมรรถนะดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำก็ตาม

เพราะฉะนั้น ถ้ามีการพัฒนาจังหวัด ให้มีแนวโน้มทิศทางมายังอำเภอทางด้านใต้และตะวันตก ก็จะเป็นการสนองการแก้ปัญหาของจังหวัดราชบุรี เพราะจากการศึกษาสภาพการพัฒนาระดับอำเภอของจังหวัดราชบุรี ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และบริการขั้นพื้นฐานชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ทางด้านใต้ และตะวันตกเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหามากกว่าอำเภออื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันถ้ามีการส่งเสริมการพัฒนาให้มีการขยายตัวของการพัฒนามายังทิศทางด้านดังกล่าว ก็จะต้องมีการควบคุมโดยเฉพาการให้ทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ดังกล่าวให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์มากที่สุด

ส่วนแบบแผนการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530-2534 จะเป็นการพัฒนาและลงทุนในด้านกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Social overhead capital หรือ Infrastructure) ถึงร้อยละ 52.53 ของงบประมาณในการพัฒนาทั้งหมด ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนี เป็นการพัฒนาโดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบไม่สมบูรณ์ (Unbalanced - growth) โดยหวังว่าเมื่อการลงทุนในสาขาหลัก (Leading sector) เกิดขึ้นแล้วจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดกิจกรรมอย่างอื่นตามมา ในช่วงระยะของการพัฒนาตามแผนจังหวัดราชบุรีดังกล่าวยังมีได้ก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมอย่างอื่นเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวของ เศรษฐกิจในสาขาเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรลดลง ซึ่งอาจจะมีผลเชื่อมโยงไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะการอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ต้องใช้วัตถุดิบทางการเกษตรเป็นปัจจัยในการผลิต

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาหลักอย่างกว้าง ๆ ในการช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 โดยการพยายามปรับปรุงทางด้านอุปทาน (improvements in supply as initiating growth) ซึ่งเป็นการพยายาม

เพิ่มผลผลิตด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ (ทรัพยากรธรรมชาติ, ทนุ, แรงงาน และเทคโนโลยี) เพิ่มขึ้นหรือปรับปรุงคุณภาพของปัจจัยการผลิต ปรับปรุงกระบวนการหรือวิธีการผลิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสาขาเกษตรกรรมยังคงมีความสำคัญสำหรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี เพราะการเกษตรกรรมสามารถเชื่อมโยงให้เกิดการพัฒนาสาขาอื่น ๆ โดยเฉพาะการอุตสาหกรรมของจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทอาหาร ซึ่งจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบเป็นปัจจัยในการผลิตเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างการผลิตสาขาเกษตรกรรม ให้สามารถขยายการผลิตได้เพิ่มขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกจากการขยายตัวของพื้นที่มาเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม การผลิตในสาขาเกษตรกรรม มีการขยายตัวได้ช้ากว่าสาขาอื่น ๆ ดังนั้นควรพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อจังหวัดราชบุรีและควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กซึ่งมีแนวการพัฒนาสูง ทั้งนี้ เพราะอุตสาหกรรมขนาดเล็กจะช่วยให้มีการนำเอาทรัพยากร เช่น วัตถุดิบ เงินทุน แรงงาน รวมทั้งผู้ประกอบการต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ในการผลิต นอกจากนี้ จังหวัดราชบุรียังมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง

สรุป

วิวัฒนาการของการใช้ที่ดิน และการสร้างถนนหนทางทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ทำให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่อำเภอเมืองราชบุรี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินขึ้น และเมืองมีการขยายตัวออกไปตามแนวถนนสายหลักของเมือง

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้น พื้นที่เกษตรจะลดน้อยลง ส่วนพื้นที่อุตสาหกรรมและพักอาศัยจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเพิ่มของประชากร โรงงาน

และแรงงาน ทำให้มีความต้องการ ในด้านที่พักอาศัย ด้านพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านการบริการของรัฐ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีการขยายตัวอย่างช้า ๆ การใช้ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรม อำเภอเมืองมี โรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก เป็นโรงงานประเภทอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากการเกษตร และอุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องยนต์ และเครื่องจักรกล อำเภอบ้านโป่ง เป็นอำเภอที่มีการเพิ่มของโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึง ปี พ.ศ. 2534 ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทต่อตัวถึงรถยนต์ โรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่อง จากการเกษตร โรงงานเหล่านีกระจ่ายอยู่ตามถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนเพชรเกษม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 แนวโน้มในอนาคต โรงงานประเภทอุตสาหกรรม โลหะและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากการเกษตร และอุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องยนต์ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็กจะเพิ่มมากขึ้น และเป็นโรงงานที่ให้บริการแก่ชุมชน ทำให้เกิดปัญหาด้านกายภาพของเมือง การกำจัดของเสียที่เกิดขึ้น

ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการพัฒนาไม่เป็นระบบ ทำให้บ้านเมืองไม่มีระเบียบ เพื่อให้เมืองราชบุรีมีความเป็นระเบียบ และมีปัญหาน้อยที่สุดจำเป็นต้องมีแนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป